

Vplyv oddĺženia fyzickej osoby na dedičské konanie

Dzimko, J., Barancová, A., Ušiaková, L.*

DZIMKO, J., BARANCOVÁ, A., UŠIAKOVÁ, L.: Vplyv oddĺženia fyzickej osoby na dedičské konanie. *Právny obzor*, 109, 2026, č. 2, s. 129 – 156. <https://doi.org/10.31577/pravnyobzor.2026.2.03>

The effect of discharge of debts of a natural person of inheritance proceedings. The discharge of debt of natural persons represents a contemporary phenomenon that, by its effects, significantly interferes with legal relations across almost all areas of law, including inheritance law. As a legal institution, the discharge of debt of natural persons also has a substantial impact on probate proceedings, particularly where the discharge concerns either the decedent or one of the heirs. The contribution analyzes the effects of debt discharge on the course of inheritance proceedings, considering both discharge through bankruptcy and discharge through a repayment schedule, with due regard to the legal framework outlined in the Bankruptcy and Restructuring Act and the Non-Contentious Civil Procedure Code. The authors employ a systematic and comparative analysis of legal provisions, as well as interpretative approaches developed in case law and legal doctrine. The conclusion emphasizes the importance of distinguishing between claims that are subject to discharge and those that are excluded from satisfaction. It claims to be unaffected by discharge, as well as the necessity of refining procedural coordination between insolvency and inheritance proceedings.

Key words: *Discharge of debts of natural person, Bankruptcy, Repayment schedule, Debtor, Testator, Heir, Inheritance proceedings*

Úvod

Zadĺžovanie fyzických osôb a následná neschopnosť splácať záväzky je negatívnou stranou ekonomických a hospodárskych príležitostí, ktoré predstavuje dostupnosť cudzích zdrojov slúžiacich na financovanie potrieb fyzických osôb, akými sú napríklad pôžičky, úvery, hypotéky či rôzne druhy kreditných kariet. Možnosti financovania potrieb fyzických osôb prostredníctvom cudzích zdrojov financovania sa postupne od 90. rokov 20. storočia začali vo väčšej miere poskytovať aj skupinám obyvateľstva s veľmi nízkymi príjmami. V nadväznosti na uvedené javy dochádzalo a stále aj dochádza k narastaniu zadĺženosti domácností v Slovenskej republike.

Jedným z právnych nástrojov na riešenie platobnej neschopnosti fyzických osôb je inštitút oddĺženia fyzickej osoby, ktorý bol v rámci právneho poriadku Slovenskej republiky implementovaný zákonom č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene

* JUDr. Jakub Dzimko, PhD., odborný asistent, Katedra obchodného práva a hospodárskeho práva Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, jakub.dzimko@umb.sk, <https://orcid.org/0000-0002-7476-8528>.

JUDr. Andrea Barancová, PhD., odborná asistentka, Katedra finančného práva a správneho práva Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, andrea.barancova@umb.sk, <https://orcid.org/0000-0002-3033-2490>.

JUDr. Lenka Ušiaková, PhD., univ. doc., docentka, Katedra obchodného práva a hospodárskeho práva Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, lenka.usiakova@umb.sk, <https://orcid.org/0000-0001-6186-8725>.

a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „ZKR“ alebo „zákon o konkurze a reštrukturalizácii“), ktorý nadobudol účinnosť dňa 1. januára 2006. Inštitút oddĺženia bol pôvodne koncipovaný ako inštitút, ktorému obligatórne musel predchádzať konkurz podľa druhej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii vyhlásený na majetok dlžníka – fyzickej osoby, a teda ako inštitút, ktorý môže, ale zároveň aj nemusí, nasledovať výhradne po zrušení konkurzu podľa druhej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii po splnení konečného rozvrhu výťažku, čím bol primárny dôraz zo strany zákonodarcu kladený na uspokojenie pohľadávok veriteľov a až sekundárne na samotné oddĺženie dlžníka.¹

Dňa 1. marca 2017 vstúpil do účinnosti zákon č. 377/2016 Z. z., ktorým sa inštitút oddĺženia fyzickej osoby úplne transformoval a novelizoval, pričom primárnym cieľom zákonodarcu pri koncipovaní tejto novely bolo vytvorenie právneho inštitútu, ktorý má predstavovať pre dlžníka možnosť zbaviť sa svojich dlhov a začať opätovne „fungovať“ bez demotivujúcej vidiny ich celoživotného splácania. Je potrebné zdôrazniť, že súčasný inštitút oddĺženia je koncipovaný tak, že oddĺženie prichádza do úvahy aj v prípade, že nedôjde ani len k čiastočnému uspokojeniu pohľadávok veriteľov, čím sa táto právna úprava stala výrazne „prodlžníckou“ a záujmy dlžníka sú v konečnom dôsledku nadradené záujmom veriteľov. Z uvedeného je možné uzavrieť, že zákonodarcu transformoval pôvodne „proveriteľskú“ právnu úpravu oddĺženia na „prodlžnícku“ právnu úpravu, čím došlo k zvýrazneniu nerovnakého postavenia dlžníka a veriteľa v záväzkovo-právnych vzťahoch.

S prihliadnutím na skutočnosť, že v súčasnosti proces oddĺženia využilo už viac ako 86-tisíc fyzických osôb, pričom smrť môže nepochybne zasiahnuť do života každého jedného z nich, je potrebné venovať pozornosť vplyvu oddĺženia fyzickej osoby na dedičské konanie, a to bez ohľadu na to, či sa vzťah inštitútu oddĺženia ako spôsob riešenia platobnej neschopnosti fyzickej osoby a dedičského konania vzťahuje k majetku poručiťľa (dlžníka) alebo dediča – fyzickej osoby.

V uvedenom kontexte považujeme za dôležité spomenúť, že v rámci dotknutých právnych predpisov, t. j. zákona o konkurze a reštrukturalizácii a zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „CMP“ alebo „Civilný mimosporový poriadok“), legislatívne vymedzené vzájomné prepojenie konkurzu a dedičského konania je uvedené výlučne v zákone o konkurze a reštrukturalizácii.² Civilný mimosporový poriadok s prelínaním dedičského konania s insolvenčným

¹ KUBINEC, M. Oddĺženie dlžníka – fyzickej osoby v rámci konkurzu: súčasná a budúca právna úprava. In *Obchodné právo : odborný časopis pre podnikateľov, právnikov a špecialistov*, roč. 6, 2005, č. 10, s. 37.

² Na účely konkurzu podľa druhej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii je relevantné ustanovenie § 104 ZKR, ktoré ustanovuje nasledujúce:

- (1) *Ak dlžník počas konkurzu zomrie, súd pokračuje v konaní s osobami, o ktorých sa možno dôvodne domnievať, že sú dedičia.*
- (2) *Správca je aj po smrti dlžníka oprávnený nakladať s majetkom podliehajúcim konkurzu; koná v mene a na účet dedičov.*
- (3) *Uznesenia súdu a iné písomnosti sa neznámym dedičom doručujú cez Obchodný vestník.*
- (4) *Konanie o dedičstve po dlžníkovi nemôže byť skončené skôr ako konkurzné konanie. Pred právoplatným skončením konkurzného konania súd v konaní o dedičstve nemôže nariadiť likvidáciu dedičstva.*
- (5) *Majetok dlžníka, ktorý zostal po skončení konkurzného konania, sa prejedná ako dedičstvo.*

konaním vedeným či už na majetok poručiteľa ako dlžníka alebo dedičov ako dlžníkov, nepočíta. Dedičské konanie v spojení s inými prebiehajúcimi konaniami upravuje Civilný mimosporový poriadok len pri exekučnom konaní v prípade právoplatného nariadenia likvidácie dedičstva, kde v ustanovení § 206 ods. 1 jednoznačne dáva prednosť dedičskému konaniu pred exekučným konaním.³

Taktiež je z časového hľadiska vo vzťahu k účinkom insolvenčného konania na dedičské konanie dôležité ustáliť, či na majetok poručiteľa (dlžníka) v čase smrti ešte prebiehalo insolvenčné konanie alebo toto bolo v čase smrti poručiteľa (dlžníka) už skončené, resp. či na majetok dediča (dlžníka) v čase prebiehajúceho dedičského konania pôsobila účinky insolvenčného konania alebo už bol dedič (dlžník) rozhodnutím insolvenčného súdu oddĺžený.

Cieľom tohto príspevku je analyzovať účinky oddĺženia fyzickej osoby na dedičské konanie – a to jednak v situácii, keď sa oddĺženie týka samotného poručiteľa, ako aj v prípade, keď sa oddĺženie vzťahuje na dediča. Pozornosť sa sústreďuje na oba spôsoby oddĺženia – konkurz podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii a splátkový kalendár – so zreteľom na aplikačné problémy, ktoré vyplývajú z absencie jasne upravenej koordinácie medzi právnou úpravou dedičského konania a insolvenčného konania.

Metodologicky je príspevok založený na systematickej analýze platnej právnej úpravy oddĺženia fyzických osôb a jej aplikačných dôsledkov v dedičskom konaní. Autori využívajú najmä metódu logického a gramatického výkladu, ako aj teleologického a komparatívneho výkladu s prihliadnutím na platnú právnú úpravu a rozhodovaciu činnosť súdov v Slovenskej republike. Súčasťou metodického postupu je aj kritická reflexia identifikovaných aplikačných problémov a formulovanie návrhov *de lege ferenda*, ktoré by v konečnom dôsledku mohli prispieť k väčšej právnej istote všetkých zúčastnených subjektov (veriteľov, dedičov i dlžníkov).

1. Všeobecne k oddĺženiu fyzickej osoby

Úvodom je potrebné poznamenať, že slovenská legislatíva neobsahuje legálnu definíciu pojmu „oddĺženie“. Pod pojmom „oddĺženie“ je však možné chápať inštitút insolvenčného práva, ktorého prostredníctvom môže fyzická osoba riešiť svoju platobnú neschopnosť, pričom v súčasnosti dôraz tohto insolvenčného konania nie je kladený na uspokojenie nezabezpečených veriteľov, ale naopak, na zbavenie dlžníka – fyzickej osoby nezabezpečených peňažných pohľadávok.

Ako už bolo naznačené, oddĺžiť sa je možné dvoma spôsobmi, a to buď konkurzom podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii, alebo splátkovým kalendárom. Voľba spôsobu oddĺženia je ponechaná výlučne v dispozícii samotného dlžníka, pričom insolvenčný súd a ani veritelia nie sú oprávnení túto dlžníkovu voľbu modifikovať.

Na účely konkurzu podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii je relevantné ustanovenie § 167w ZKR, ktoré ustanovuje, že: „Ak dlžník počas konkurzu podľa tejto časti zomrie, súd pokračuje v konaní. Ustanovenia § 104 sa použijú primerane.“

³ Podľa § 206 ods. 1 CMP: „Právoplatnosťou uznesenia o nariadení likvidácie dedičstva sa exekučné konanie na majetok poručiteľa zastavuje.“

Oddlženie fyzickej osoby *konkurzom* podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii predstavuje likvidáciu celej majetkovej podstaty dlžníka a uspokojenie pohľadávok veriteľov zo získaného výťažku speňaženia majetkovej podstaty dlžníka, a teda celkovo jeho rýchle oddlženie. Tento spôsob oddlženia predstavuje vhodnú typovú alternatívu pre dlžníkov, ktorí majú nedostatok, respektíve minimum majetku, ako aj nízke príjmy, pričom hodnota ich záväzkov spravidla významným spôsobom presahuje hodnotu majetku, s ktorým disponujú. V rámci tohto spôsobu oddlženia najčastejšie dochádza k speňaženiu majetkovej podstaty dlžníka a následnému pomernému uspokojeniu pohľadávok veriteľov z dosiahnutého výťažku zo speňaženia majetkovej podstaty. Je však potrebné zdôrazniť, že k oddlženiu konkurzom podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii môže dôjsť aj v prípade, ak dlžník nedisponuje žiadnym majetkom, ktorý by mohol byť speňažený.

Pri novelizácii inštitútu oddlženia fyzickej osoby konkurzom podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii zákonodarca upustil od klasického dvojstupňového systému pri začatí konania, respektíve vyhlásení konkurzu podľa druhej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii. Súd teda nevydáva samostatné uznesenie o začatí konkurzného konania podľa druhej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii a následne samostatné uznesenie o vyhlásení konkurzu podľa druhej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii po splnení všetkých formálnych a materiálnych predpokladov stanovených v zákone o konkurze a reštrukturalizácii.⁴

Oddlženie fyzickej osoby *splátkovým kalendárom* predstavuje druhú typovú alternatívu, ktorej prostredníctvom sa fyzická osoba môže oddlžiť. Tento spôsob oddlženia je možné považovať za vhodný najmä pre dlžníkov, ktorí majú dostatok svojho majetku, dosahujú určité príjmy, pričom svoje záväzky nie sú schopní plniť včas alebo riadne. Riešenie oddlženia splátkovým kalendárom je teda vhodnou alternatívou pre dlžníkov, ktorí svoj úpadok zachytili ešte včas. Takýto spôsob oddlženia vytvára pre dlžníka možnosť zachovania jeho majetku, a to za predpokladu, že bude schopný aspoň čiastočne (v minimálnej výške stanovenej zákonom) uspokojiť pohľadávky svojich veriteľov zo svojich príjmov podľa súdom určeného splátkového kalendára.

Na rozdiel od konkurzu podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii, v prípade oddlženia splátkovým kalendárom zákonodarca pristúpil k dvojfázovému konaniu. V prvej fáze súd rozhoduje o poskytnutí ochrany pred veriteľmi, pričom podmienkou pre takéto rozhodnutie je splnenie formálnych a materiálnych podmienok. Uznesením o poskytnutí ochrany pred veriteľmi súčasne súd ustanovuje dlžníkovi správcu, ktorý je povinný v lehote 45 dní zostaviť návrh splátkového kalendára. V druhej fáze súd preskúmava samotný návrh splátkového kalendára zostavený správcou. V prípade, že tento návrh splátkového kalendára spĺňa všetky formálne a materiálne podmienky, súd rozhodne o určení splátkového kalendára a súčasne dlžníka oddlží.

Súčasne je potrebné zdôrazniť, že oddlženie nepredstavuje spôsob zániku pohľadávok, resp. záväzkov, ale dochádza len k strate vymáhateľnosti pri zákonom taxatívne vymedzenom okruhu pohľadávok, a to pohľadávok, ktoré podliehajú oddlženiu (§ 166a ZKR) alebo pohľadávok vylúčených z uspokojenia v oddlžení (§ 166b ZKR).

⁴ DZIMKO, J. *Oddlženie fyzickej osoby*. Bratislava : C. H. Beck, 2024, s. 48.

Právnym následkom oddĺženia, ktorý má význam pri dedičskom konaní, je teda skutočnosť, že *pohľadávky podliehajúce oddĺženiu (§ 166a ZKR)*⁵, *ako aj pohľadávky vylúčené z uspokojenia v oddĺžení (§ 166b ZKR)*⁶ *nezanikajú, ale stávajú sa voči dlžníkovi nevymáhateľnými*. Skutočnosť, že tieto pohľadávky nezanikajú, ale len strácajú vlastnosť vymáhateľnosti, spôsobuje, že dochádza k *ex lege* transformácii pohľadávok na naturálne obligácie – v prípade, ak sa dlžník rozhodne pohľadávku dobrovoľne plniť, nepôjde o bezdôvodné obohatenie. Práve táto zákonná konštrukcia má význam v dedičskom konaní pri zostavení súpisu dlhov poručiteľa a zodpovednosti dedičov za dlhy poručiteľa (ak sa oddĺženie týkalo poručiteľa).

Osobitne je potrebné zdôrazniť, že v rámci právnej úpravy je kreovaná aj tretia osobitná skupina pohľadávok, a to pohľadávky nedotknuté oddĺžením (§ 166c ZKR)⁷. Vo vzťahu k týmto pohľadávkam je možné poukázať na skutočnosť, že zákonodarca vytvo-

⁵ Podľa § 166a ods. 1 ZKR: „*Ak tento zákon neustanovuje inak (§ 166b a 166c), len v konkurze alebo splátkovom kalendárom môžu byť uspokojené tieto pohľadávky:*

- a) *pohľadávka, ktorá vznikla pred kalendárnym mesiacom, v ktorom bol vyhlásený konkurz alebo poskytnutá ochrana pred veriteľmi (ďalej len „rozhodujúci deň“),*
- b) *budúca pohľadávka ručiteľa, spoludlžníka alebo inej osoby, ktorej vznikne pohľadávka voči dlžníkovi, ak bude za neho plniť záväzok, ktorý vznikol pred rozhodujúcim dňom,*
- c) *pohľadávka, ktorá vznikne v súvislosti s vypovedaním zmluvy alebo odstúpením od zmluvy (§ 167d), ak ide o zmluvu uzatvorenú pred vyhlásením konkurzu.“*

⁶ Podľa § 166b ods. 1 ZKR: „*Za nevymáhateľné voči dlžníkovi v prípade oddĺženia sa považuje*

- a) *príslušenstvo pohľadávky, ktoré presahuje 5 % istiny pohľadávky za každý kalendárny rok existencie pohľadávky, na ktoré vznikol nárok pred rozhodujúcim dňom; za obdobie kratšie ako kalendárny rok zostáva vymáhateľná alikvotná časť príslušenstva,*
- b) *príslušenstvo pohľadávky, na ktoré vznikol nárok v rozhodujúci deň a po rozhodujúcom dni; to neplatí pre pohľadávku z úveru na bývanie, ibaže bola prihlásená do konkurzu,*
- c) *pohľadávka zo zmenky, ak bola podpísaná dlžníkom pred rozhodujúcim dňom,*
- d) *zmluvné pokuty a iné súkromnoprávne alebo verejnoprávne peňažné sankcie, kde povinnosť, ktorá zakladá právo uplatniť alebo uložiť takúto pokutu alebo sankciu, bola porušená pred rozhodujúcim dňom,*
- e) *peňažné pohľadávky, ktoré patria alebo patrili osobe spriaznenej s dlžníkom a vznikli pred rozhodujúcim dňom,*
- f) *trovy účastníkov konania, ktoré im vznikli v súvislosti s účasťou v konkurznom konaní alebo v konaní o určení splátkového kalendára.“*

⁷ Podľa § 166c ods. 1 ZKR: „*Oddĺžením sú nedotknuté tieto pohľadávky:*

- a) *pohľadávka veriteľa – fyzickej osoby, ktorú nenadobudol postúpením, prevodom alebo prechodom s výnimkou dedenia, ak takáto pohľadávka nebola prihlásená v konkurze z dôvodu, že veriteľ nebol správcom písomne upovedomený, že bol vyhlásený konkurz; ustanovenie § 166b ods. 1 písm. a) a b) tým nie je dotknuté,*
- b) *pohľadávka z právnej pomoci poskytnutej dlžníkovi Centrom právnej pomoci v súvislosti s konaním o oddĺžení,*
- c) *zabezpečená pohľadávka v rozsahu, v ktorom je krytá hodnotou predmetu zabezpečovacieho práva; ustanovenie § 166b ods. 1 písm. a) a b) tým nie je dotknuté,*
- d) *pohľadávka zo zodpovednosti za škodu spôsobenú na zdraví alebo spôsobenú úmyselným konaním vrátane príslušenstva takejto pohľadávky,*
- e) *pohľadávka dieťaťa na výživné vrátane príslušenstva takejto pohľadávky,*
- f) *pracovnoprávne nároky zamestnancov dlžníka voči dlžníkovi,*
- g) *peňažný trest podľa Trestného zákona,*
- h) *nepeňažná pohľadávka.“*

ril v zákone o konkurze a reštrukturalizácii explicitne pozitívnu enumeráciou takúto špeciálnu skupinu pohľadávok, čím vyjadril osobitný záujem spoločnosti o to, aby pohľadávky zákonom privilegovaných veriteľov alebo pohľadávky vzniknuté na základe zákonom privilegovaného titulu, nepodliehali oddĺženiu fyzickej osoby. Do tejto skupiny je možné zaradiť pohľadávky, ktorých sa oddĺženie nedotýka a ich vymáhateľnosť je zachovaná v plnom rozsahu.

Táto konštrukcia má právne relevantný význam pre postup notára ako súdneho komissára v dedičskom konaní, a to jednak pri vyhotovení súpisu majetku a dlhov poručiteľa, ktorý bol oddĺžený, ale aj pri procese likvidácii dedičstva. Notár by pri vyhotovení súpisu majetku a dlhov poručiteľa, ktorý bol oddĺžený, mal brať do úvahy charakter (prípadne zmenu charakteru) pohľadávok prihlásených do dedičského konania. Pozornosť v takomto prípade treba zamerať na pohľadávky, ktoré sa zmenili na naturálne obligácie, a to najmä vo vzťahu k dedičom poručiteľa, keď títo síce uvedené dlhy môžu nadobudnúť v súlade so zásadou univerzálnej sukcesie, avšak aj vo vzťahu k nim sa naďalej považujú za nevymáhateľné pohľadávky, a teda bude výlučne na dobrovoľnom rozhodnutí dediča, či takúto pohľadávku uspokojí.

2. Majetok a dlhy poručiteľa (dlžníka)

V dôsledku úmrtia fyzickej osoby (dlžníka) súd začne postupom podľa § 158 a nasl. CMP dedičské konanie, v rámci ktorého dôjde k prechodu práv a povinností fyzickej osoby (poručiteľa) na jeho dedičov. Tu je potrebné na účely významu tohto príspevku osobitne spomenúť, že smrťou vo všeobecnosti zaniká spôsobilosť fyzickej osoby mať práva a povinnosti, teda zaniká jej právna subjektivita.⁸

V rámci dedičského konania notár, resp. súdny komisár zisťuje, kto je dedičom, vyhotovuje súpis majetku a dlhov poručiteľa ku dňu jeho smrti. Dlhy (pasíva) dedičstva notár, resp. súdny komisár zisťuje najmä z dostupných verejných registrov (napríklad z registra exekúcií, z evidencie nehnuteľností), z údajov uvedených účastníkmi dedičského konania, prihlášok pohľadávok veriteľov (v rámci ich vlastnej iniciatívy, príp. na základe výzvy notára, resp. súdneho komisára).

Medzi pasíva dedičstva budú zahrnuté aj tie záväzky poručiteľa, ktoré mal v úmysle usporiadať v konaní o oddĺžení iniciovanom pred jeho smrťou. V tejto súvislosti je podstatná informácia, že v súlade s § 167 ods. 2 písm. d) ZKR je dlžník – fyzická osoba povinný vyhotoviť zoznam svojich veriteľov, pričom tento zoznam predstavuje obligatórnu prílohu návrhu na vyhlásenie konkurzu podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii. Analogická situácia je aj v prípade oddĺženia splátkovým kalendárom, keď v súlade s § 168 ods. 2 písm. d) ZKR je obligatórnou prílohou návrhu na určenie splátkového kalendára zoznam záväzkov dlžníka. Z uvedeného teda vyplýva, že dlžník – fyzická osoba pred iniciovaním konania o oddĺženie vie do určitej miery ustáliť

⁸ BAJÁNKOVÁ, J. § 460 [Nadobúdanie dedičstva]. In BAJÁNKOVÁ, J., DULAK, A., FEČÍK, M., SEDLAČKO, F., ŠTEVČEK, M., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Občiansky zákonník II. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2019, s. 1759 – 1766.

svoj okruh záväzkov, ako aj okruh veriteľov. Tieto informácie – zoznam veriteľov môžu byť následne relevantné aj pre notára ako súdneho komisára v dedičskom konaní.

V kontexte uvedeného je potrebné osobitne poukázať aj na skutočnosť, že oddĺženie sa bude dotýkať primárne pohľadávok, ktoré vznikli pred kalendárnym mesiacom, v ktorom bol vyhlásený konkurz na majetok dlžníka – fyzickej osoby podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii alebo poskytnutá ochrana pred veriteľmi v konaní o určenie splátkového kalendára.

V prípade smrti poručiteľa (dlžníka) má veriteľ možnosť uplatniť si v dedičskom konaní svoju pohľadávku, ktorú notár – súdny komisár v prebiehajúcom dedičskom konaní zahrnie do súpisu dlhov poručiteľa. Notár – súdny komisár je povinný zistiť skutočný stav veci (vyšetrovací princíp), pričom nie je limitovaný dôkaznými návrhmi účastníkov konania, ani ich zhodnými skutkovými tvrdeniami.⁹ V rámci dedičského konania môže dôjsť aj k situácii, keď je dlh medzi dedičmi sporný. Sporné otázky v konaní o dedičstve teória delí na právne sporné otázky a skutkovo sporné otázky. Skutkovo sporné otázky sú také, ktoré sa vzťahujú na spory medzi účastníkmi o tom, či dlh patrí do pasív dedičstva. V takomto prípade sa dedičský súd obmedzí len na zistenie spornosti a pri výpočte na ne nebude prihliadať. V prípade, ak ide o dlh poručiteľa, ktorý je priznaný na základe právoplatného rozhodnutia súdu, správneho orgánu, sa môže zaradiť do pasív dedičstva aj proti vôli dedičov.¹⁰ Dôvod neuznania pohľadávky voči poručiteľovi môže byť rôzny. Dedičia môžu namietat pravosť pohľadávky, jej výšku, splatnosť či právny dôvod jej vzniku. Spornosťou sa rozumejú protichodné tvrdenia účastníkov dedičského konania, ktoré sú rozhodujúce pre tvorbu právneho záveru o tom, či sa dlh týka poručiteľa. Pokiaľ majú účastníci dedičského konania len odlišný názor na to, či dlh patrilo poručiteľovi, notár musí rozhodnúť, či dlh patrí alebo nepatrí do dedičstva. V ostatných prípadoch sa notár ako súdny komisár v zmysle ustanovenia § 198 CMP obmedzí výlučne na zistenie spornosti a pri výpočte čistej hodnoty dedičstva na pohľadávku veriteľa poručiteľa neprihliada. Sporný dlh sa uvedie pri súpise v osobitnej kolónke. Nezariadenie dlhu do súpisu neznamena, že dlh neexistuje. Taktiež súhlas dedičov so zaradením dlhu do pasív dedičstva neznamena, že došlo k uznaniu dlhu dedičom a rovnako nemá vplyv na plynutie premlčacej doby.¹¹

Aktívne legitimovaný veriteľ je následne oprávnený mimo dedičského konania iniciovať žalobu na plnenie (tzv. žaloba o zaplatenie) podľa § 137 písm. a) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „CSP“ alebo „Civilný sporový poriadok“). Vzhľadom na to, že nejde o spor vyvolaný dedičským konaním, notár uznesením neodkazuje veriteľa poručiteľa, aby v stanovenej lehote podal žalobu podľa § 194 CMP. Veriteľ tak môže urobiť kedykoľvek bez ingerencie notára sám. Pokiaľ už bolo o nároku veriteľa poručiteľa rozhodnuté právoplatným

⁹ TOMAŠOVIČ, M. § 189 [Upovedomenie o dedičskom práve]. In SMYČKOVÁ, R., ŠTEVČEK, M., LÖWY, A., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár*. 2. vyd. Bratislava : C. H. Beck, 2024, s. 709.

¹⁰ IMRICH BREZNOŠČÁKOVÁ, M. *Dlhy poručiteľa a ich vyporiadanie v konaní o dedičstve. Likvidácia dedičstva*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2016, s. 47 – 53.

¹¹ Tamže, s. 57.

rozhodnutím, a to pred skončením konania o dedičstve, je notár povinný zobrať do úvahy nároky veriteľa poručiteľa a riadne ich evidovať v súpise pasív dedičstva.¹²

Ustanovenie § 470 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „OZ“ alebo „Občiansky zákonník“), upravuje všeobecnú zodpovednosť dedičov za dlhy poručiteľa. Právna úprava zodpovednosti dediča za dlhy poručiteľa je založená na koncepcii, aby prijatie dedičstva v konečnom dôsledku pre dediča nepredstavovalo majetkovú stratu, resp. nebolo pre dediča ekonomicky nevýhodné. V dôsledku *confusio bonorum* zdedený majetok síce splynie s ostatným majetkom dediča a dedič za dlhy poručiteľa zodpovedá celým majetkom, ale ochrana dediča existuje a spočíva v limitoch jeho zodpovednosti za dlhy poručiteľa.¹³

Na základe uvedeného ustanovenia dedič zodpovedá do výšky ceny nadobudnutého dedičstva za primerané náklady spojené s pohrebom poručiteľa a za poručiteľove dlhy, ktoré na neho prešli poručiteľovou smrťou. V súlade s uvedeným je veriteľ oprávnený domáhať sa splnenia svojej pohľadávky od dediča, resp. dedičov poručiteľa, pričom veriteľ má možnosť domáhať sa svojho práva aj prostredníctvom exekúcie ako núteného výkonu rozhodnutia. V prípade, ak súčasťou dedičstva sú aj dlhy poručiteľa, rozhodujúci význam má prijatie, resp. odmietnutie dedičstva zo strany dedičov. Ak dedič dedičstvo prijme, resp. neodmietne a následne dôjde k dedeniu, od hodnoty jeho nadobudnutého dedičského podielu sa odvíja jeho zodpovednosť za dlhy poručiteľa, pričom po ukončení dedičského konania postihnutý môže byť akýkoľvek majetok dediča, samozrejme obmedzený hodnotou jeho nadobudnutého dedičského podielu (tu dochádza k splynutiu jeho majetku s nadobudnutým dedičstvom). Ak je dedičstvo zaťažené viacerými dlhmi poručiteľa, pričom dedičia majú dojem, že poručiteľ mohol mať aj viaceré dlhy okrem tých, ktoré sa podarilo v dedičskom konaní preukázať, môžu dedičia požiadať notára – súdneho komisára o konvokáciu veriteľov, teda vydanie uznesenia, v ktorom notár vyzve všetkých veriteľov, aby v určenej lehote prihlásili svoje pohľadávky. Podstata tohto inštitútu je snaha o zistenie všetkých veriteľov poručiteľa a umožnení dedičom mať prehľad o výške, do ktorej budú v prípade nadobudnutia dedičstva veriteľom zodpovedať za dlhy poručiteľa.¹⁴

Súčasne je však potrebné zdôrazniť, že skutočnosť, v akom rozsahu dedič zodpovedá za dlhy poručiteľa a teda v akom rozsahu prechádzajú na neho povinnosti poručiteľa, je zrejmá z rozhodnutia súdu o dedičstve alebo z osvedčenia o dedičstve vydaného notárom bez ohľadu na to, či veriteľ do dedičstva pohľadávku prihlásil a či v rozhodnutí bol tento dlh v súpise pasív uvedený.¹⁵

¹² FICOVÁ, S., KRIŽAN, M., FEKETE, I., HAMŘIK, M., IVANČO, M., KLINCOVÁ, Z., RAKOVÁ, K. *Zásadná reforma dedičského práva – nevyhnutnosť či nepodstatnosť?* Bratislava : Wolters Kluwer, 2023, s. 300 – 301.

¹³ MOLNÁR, P. Určovanie všeobecnej hodnoty dedičstva a jeho vplyv na zodpovednosť dediča za dlhy poručiteľa. In FICOVÁ, S., IVANČO, M., RAKOVÁ, K. a kol. *Dedické právo v hmotnoprávných a procesnoprávných súvislostiach*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2022, s. 181.

¹⁴ Bližšie pozri napríklad HLUŠÁK, M. O konvokácii veriteľov a dohode dedičov o vyporiadaní dedičstva (na margo článku o vybraných otázkach zodpovednosti dedičov za dlhy poručiteľa). In *Právny obzor*, roč. 107, 2024, č. 4, s. 441 – 447.

¹⁵ Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 22. 07. 2010, sp. zn. 4MCdo/18/2009.

2.1 Smrť dlžníka – poručiteľa počas konkurzu vyhláseného podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii alebo určenia splátkového kalendára

Z časového hľadiska je potrebné rozlišovať, či smrť dlžníka (poručiteľa) nastala ešte pred vyhlásením konkurzu podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii, alebo až po vyhlásení konkurzu podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii.

V prípade smrti dlžníka (poručiteľa) ešte *pred vyhlásením konkurzu podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii*, nemá oddĺženie fyzickej osoby vplyv na dedičské konanie, a teda na účely tohto článku nejde o právne významnú skutočnosť, pretože strata právnej subjektivity dlžníka – fyzickej osoby bráni vyhláseniu konkurzu podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii, a teda nemôže ani dôjsť k samotnému oddĺženiu.¹⁶

V takomto prípade notár – súdny komisár procesne rieši dedičské konanie podľa ustanovení Civilného mimosporového poriadku. Čo sa týka dlhov poručiteľa, je samozrejme povinný zistiť ich stav v súlade s vyšetrovacím princípom, ako už bolo uvedené.

Procesne aj hmotnoprávne odlišná situácia nastáva v prípade, že príslušný insolvenčný súd rozhodol o vyhlásení konkurzu podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii na majetok dlžníka – fyzickej osoby a k samotnému úmrtiu dlžníka – fyzickej osoby došlo počas priebehu samotného konkurzu.

V takomto prípade právna úprava konkurzu podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii – ustanovenie § 167w ZKR stanovuje, že insolvenčný súd pokračuje v tomto konaní a odkazuje na primeranú aplikáciu ustanovenia § 104 ZKR, ktorý upravuje úmrtie dlžníka v priebehu konkurzu vyhláseného podľa druhej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii.¹⁷

V dôsledku straty procesnej subjektivity v podobe smrti dlžníka – fyzickej osoby, zákon o konkurze a reštrukturalizácii umožňuje pokračovať v konkurze podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii s osobami, u ktorých je možné dôvodne sa domnievať, že sú dedičia.¹⁸ V tomto kontexte považujeme za dôležité zaoberať sa pojmom „osoby, u ktorých je možné dôvodne sa domnievať, že sú dedičia“. Právna úprava v tomto prípade využíva vonkajší odkaz, pričom odkazuje na ustanovenia § 460 až 487 OZ. Pri takejto právnej úprave v rámci striktného gramatického významu, by išlo o oso-

¹⁶ Bližšie pozri DZIMKO, J. *Oddĺženie fyzickej osoby*. Bratislava : C. H. Beck, 2024, s. 125 alebo DZIMKO, J., UŠIAKOVÁ, L., BARANCOVÁ, A. Smrť dlžníka v procese oddĺženia fyzickej osoby. In *Košické dni súkromného práva 4. : pocta profesorovi Vojčíkovi : recenzovaný zborník vedeckých prác*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2022, s. 134 – 135.

¹⁷ V tejto súvislosti považujeme za potrebné poukázať na skutočnosť, že nie je možné zamieňať právnu úpravu konkurzu podľa druhej časti Zákona o konkurze a reštrukturalizácii (tzv. veľké konkurzy, resp. ide o návrhy na vyhlásenie konkurzu, ktoré sú zapisované do súdneho registra „K“) a právnu úpravu konkurzu podľa štvrtej časti Zákona o konkurze a reštrukturalizácii (tzv. oddľžovací konkurz, resp. ide o návrhy na vyhlásenie konkurzu, ktoré sú zapisované do súdneho registra „OdK“). Ide o dve samostatné insolvenčné konania, ktoré majú svoju samostatnú právnu úpravu.

¹⁸ ĎURICA, M. *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2021, s. 823 – 825.

by, ktoré v rámci dedičského konania prichádzajú do úvahy ako dedičia (zákonní alebo zvetní). Ide teda o osoby, ktorým prináleží dedičský titul, pričom sa k prijatiu, resp. odmietnutiu dedičstva nevyjadrili, a teda v konečnom štádiu takéto osoby vôbec nemusia byť dedičmi. Podobná situácia môže vzniknúť aj v prípade, ak sa v priebehu dedičského konania zistí, že takéto osoby nie sú dedičsky spôsobilé. Zastávame názor, že v tomto prípade však nie je možné aplikovať striktné len gramatický výklad právnej normy, ale je potrebné zohľadniť aj teleologický výklad, v ktorého zmysle by v insolvenčnom konaní malo byť pokračované s reálnymi dedičmi poručiteľa (dlžníka – fyzickej osoby).

Určenie okruhu osôb, u ktorých je možné sa dôvodne domnievať, že sú dedičia, je podľa nášho názoru potrebné chápať ako predbežnú otázku v rámci insolvenčného konania, ktorá má podstatný vplyv na ďalší priebeh insolvenčného konania a ktorú nemôže vyriešiť správca konkurznej podstaty v konkurze podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii.

Vyriešenie tejto otázky patrí do právomoci súdu konajúcemu prostredníctvom notára ako súdneho komisára. Postupom podľa § 189 CMP je súd prostredníctvom notára ako súdneho komisára povinný upovedomiť tých, o ktorých sa možno dôvodne domnievať, že sú dedičmi (zákonnými alebo zvetnými) o ich dedičskom práve a o možnosti dedičstvo odmietnuť, v lehote jedného mesiaca odo dňa, keď súd, resp. notár ako súdny komisár dediča o práve dedičstvo odmietnuť upovedomil; pričom túto lehotu môže súd prostredníctvom notára ako súdneho komisára z dôležitých dôvodov predĺžiť, pričom súčasne dedičov poučí o náležitostiach a o účinkoch odmietnutia dedičstva. Notár – súdny komisár je taktiež povinný za účelom ustálenia okruhu dedičov skúmať ich dedičskú spôsobilosť.

Po upovedomení o dedičskom práve vyhodnotí súd prostredníctvom notára ako súdneho komisára, či došlo k zániku práva dedičstvo odmietnuť alebo či potencionálny dedič dedičstvo odmietol. Uvedené hmotnoprávne skutočnosti majú zároveň aj procesný význam. Zánik práva dedičstvo odmietnuť nastáva buď márnym uplynutím lehoty na odmietnutie dedičstva (§ 464 OZ v spojení s § 189 CMP) alebo ešte pred jej uplynutím takým konaním dediča, ktorým dal najavo, že dedičstvo nechce odmietnuť (§ 465 OZ). Konanie dediča, ktoré spôsobuje zánik práva dedičstvo odmietnuť, môže mať podobu rozličných faktických či právnych úkonov, vrátane vyhlásenia dediča, že dedičstvo neodmieta.¹⁹

V rámci upovedomenia o dedičskom práve je potrebné sa zamyslieť nad okolnosťami, s ktorými bude osoba povolaná dediť oboznámená. Jednou z najdôležitejších okolností, ktorá má vplyv na jej rozhodnutie, či dedičstvo odmietne, alebo bude dediť, je súpis majetku a dlhov poručiteľa, teda posúdenie, či nadobudnutie dedičstva by nebolo v rozpore s oprávnenými záujmami dediča. V uvedenej povinnosti notára ako súdneho komisára informovať osobu povolanú dediť v tomto štádiu, dochádza ku konfliktu právnej úpravy zákona o konkurze a reštrukturalizácii a Civilného mimosporového poriadku.

¹⁹ TOMAŠOVIČ, M. § 189 [Upovedomenie o dedičskom práve]. In SMYČKOVÁ, R., ŠTEVČEK, M., LÖWY, A., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár*: 2. vyd. Bratislava : C. H. Beck, 2024, s. 709.

V tomto štádiu je problematické ustáliť, kto je dedičom poručiteľa. Notár ako súdny komisár podľa nášho názoru môže správcovi konkurznej podstaty poskytnúť len informácie, ktoré vyplývajú z dedičského spisu, teda *de facto* len oznámenie, kto prichádza ako dedič (zo zákona a/alebo zo závetu) do úvahy. V prípade takéhoto oznámenia sa v budúcnosti môže vyskytnúť situácia, že notár ako súdny komisár správcovi oznámi okruh dedičov, ktorý vyplýva z dedičského spisu, pričom následne tieto osoby dedičstvo odmietnu a okruh dedičov sa bude meniť.

Ad absurdum môže nastať situácia, že žiaden dedič existovať nebude, dôjde k odúmrťi pre štát. Súčasne je potrebné opätovne zdôrazniť, že osoby povolané dediť predstavujú okruh osôb, s ktorými správca konkurznej podstaty bude pokračovať v konkurze podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii, s čím je pre tieto osoby spojený okruh povinností, a to najmä povinnosť poskytovať súčinnosť správcovi konkurznej podstaty v súlade s § 166i ods. 5 ZKR v spojení s § 74 ZKR.

Potvrdenie o okruhu dedičov, resp. oznámenie o tom, kto prichádza do úvahy ako dedič, je nevyhnutným podkladom pre správcu konkurznej podstaty a insolvenčný súd na určenie okruhu subjektov, ktoré sa stanú účastníkmi konkurzu na miesto dlžníka – fyzickej osoby.

O pokračovaní v konaní s právnymi nástupcami – dedičmi dlžníka je insolvenčný súd povinný rozhodnúť samostatným uznesením, voči ktorému nie je prípustný opravný prostriedok (§ 198 ods. 1 ZKR). Aj z dôvodu absencie opravného prostriedku voči tomuto uzneseniu súdu máme za to, že je na mieste veľmi uvážlivo zvažovať okruh osôb, s ktorými bude správca pokračovať v insolvenčnom konaní, keďže súčasne ide o osoby, u ktorých sa je možné dôvodne domnievať, že sú dedičia.

V prípade, že v potvrdení o okruhu dedičov, resp. oznámení o tom, kto prichádza do úvahy ako dedič je uvedená osoba, ktorú je možné považovať za neznámeho dediča alebo dediča na neznámom mieste, ustanovenie § 104 ods. 3 ZKR upravuje povinnosť doručovať uznesenia súdu a iné písomnosti prostredníctvom zverejnenia v Obchodnom vestníku, čím je zabezpečená informovanosť týchto osôb v insolvenčnom konaní.

Po oznámení notára, aký je okruh dedičov po poručiteľovi – dlžníkovi, insolvenčný súd rozhodne o právnom nástupníctve dedičov v konkurze podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii, sa títo dedičia stávajú účastníkmi konkurzu a preberajú na seba povinnosti, ktoré má dlžník. Príkladom takejto povinnosti môže byť napríklad povinnosť poskytovať správcovi súčinnosť v súlade s § 166i ods. 5 ZKR v spojení s § 74 ZKR, pričom v tomto prípade sme toho názoru, že bude na rozhodnutí správcu, od ktorého z dedičov bude predmetnú súčinnosť požadovať, avšak povinnosť poskytovať súčinnosť správcovi sa vzťahuje na všetkých dedičov, ktorí budú v konkurze v procesnom postavení právnych nástupcov dlžníka.

Vo vzťahu k uvedenému je potrebné zdôrazniť, že do úvahy ako potenciálni dedičia v jednotlivých dedičských skupinách môžu prichádzať aj osoby, ktoré s poručiteľom neudržiavali žiadny, resp. minimálny kontakt, a teda môže nastať situácia, že u týchto osôb existuje informačná asymetria vo vzťahu k osobným a majetkovým pomerom poručiteľa (dlžníka – fyzickej osoby). V takomto prípade tieto osoby nevedia kvalifikovane posky-

tovat' súčinnosť správcovi konkurznej podstaty, súčinnosť nevyhnutnú pre priebeh konkurzu podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii, ktorého cieľom, resp. účelom je speňaženie majetku dlžníka a následné pomerné uspokojenie pohľadávok veriteľov. Uvedená informačná asymetria sa môže vyskytovať najmä vo vzťahu k otázke existencie hodnotného hnutelného majetku, prípadne v otázke, kde sa tento majetok nachádza.

Špecifická situácia môže vzniknúť aj v prípade, ak dedičmi budú maloleté deti, resp. osoby s obmedzenou spôsobilosťou na právne úkony, za ktoré bude konať ich zákonný zástupca alebo ustanovený opatrovník. Rovnako tak špecifická situácia môže nastať, ak budú dedičia osoby, ktoré nemajú trvalý pobyt na území Slovenskej republiky, keď je potrebné zohľadniť aj tzv. cudzí prvok v aplikácii relevantných právnych predpisov.

Rovnako je v tomto kontexte potrebné poukázať aj na situáciu, keď tieto osoby súčasne zodpovedajú okruhu osôb taxatívne vymedzených v § 167r ods. 4 ZKR²⁰ na účely uplatnenia práva vykúpiť majetok z konkurznej podstaty. Oprávnená osoba je so súhlasom dlžníka oprávnená vykúpiť kedykoľvek a ktorúkoľvek časť majetku vykúpiť z konkurznej podstaty za cenu stanovenú znaleckým posudkom, resp. oprávnená vykúpiť majetok z konkurznej podstaty za cenu, ktorá bola dosiahnutá v dražbe, v ponukovom konaní alebo za cenu ponúknutú veriteľom, ak takúto cenu uhradí správcovi do desať dní od skončenia dražby, ponukového konania alebo predloženia ponuky veriteľom. Považujeme za nesporné, že toto právo udeliť súhlas oprávnenej osobe prechádza v prípade smrti dlžníka na osoby, u ktorých je možné dôvodne sa domnievať, že sú dedičia, a teda na osoby, s ktorými bude správca konkurznej podstaty pokračovať v priebehu konkurzu podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii. Uvedený záver odvodzujeme najmä s ohľadom na ochranu oprávnených osôb, ktorá im je poskytovaná v zmysle § 167r ods. 5 ZKR. V kontexte uvedeného je však nevyhnutné poukázať na interpretačné problémy, ktoré sa pri aplikácii dotknutých ustanovení môžu vyskytnúť.

Prvý aplikačný problém môže nastať v prípade, že niektorá z osôb, u ktorých je možné dôvodne sa domnievať, že sú dedičia, má záujem vykúpiť majetok z konkurznej podstaty, a teda si *de facto* bude udeľovať súhlas s vykúpením majetku na miesto dlžníka sama. Problematické to bude najmä v situáciách, keď by do úvahy prichádzalo viacero oprávnených osôb, ktoré budú mať totožný záujem a súčasne budú všetky oprávnené udeliť tento súhlas.

Nadväzujúci interpretačný problém vzniká v prípade, že porúčiteľ (dlžník – fyzická osoba) má viac ako jedného dediča, a teda potenciálny konflikt môže nastať v riešení otázky, akým spôsobom budú dedičia nakladať s týmto svojím právom v otázke hlasovania a prípadných nezhôd, ako aj v otázke udelenia práva vykúpiť majetok niektorému z dedičov.

V prípade otázky rozhodovania dedičov o udelení súhlasu oprávnenej osobe s vykúpením majetku zastávame názor, že medzi dedičmi ako účastníkmi konkurzného konania

²⁰ Podľa § 167r ods. 4 ZKR: „Oprávnenou osobou na účely uplatnenia práva vykúpiť majetok z konkurznej podstaty sa rozumie dlžníkov príbuzný v priamom rade, jeho súrodenec, manžel, bývalý manžel, spoluvlastník nehnuteľnosti alebo obec, v ktorej katastrálnom území sa nehnuteľnosť nachádza.“

na strane dlžníka vzniká nerozlučné procesné spoločenstvo v zmysle § 77 CSP, a teda bude nevyhnutné, aby s udelením súhlasu oprávnenej osobe na vykúpenie majetku podliehajúceho konkurzu súhlasili všetci dedičia, ktorí vystupujú na strane dlžníka.

Zaujímavá situácia môže vzniknúť v prípade, ak nebudú existovať osoby, o ktorých sa možno dôvodne domnievať, že sú dedičia. V prípade, že neexistujú dedičia, dedičstvo nadobudne štát.²¹ V takomto prípade je ťažké predstaviť si, ako by súd pokračoval v konkurze podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii so štátom. Avšak je možné sa domnievať, že v takomto prípade by štát zastupoval podľa § 5 ods. 5 zákona č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu v znení neskorších predpisov, okresný úrad v sídle kraja, v ktorého územnom obvode sa nachádza majetok, ktorý je potenciálnym predmetom dedičstva. Štát bude mať teda všetky povinnosti analogicky ako univerzálni právni nástupcovia poručiteľa (dlžníka). Uvedený procesný postup prichádza do úvahy, pokiaľ bude primárny záujem kladený na pokračovanie v prebiehajúcom konkurze.

Na druhej strane je možné prijať aj tú argumentáciu, podľa ktorej by v takomto prípade súd rozhodol podľa § 167v ods. 3 ZKR o zastavení konania z dôvodu, že tu nie sú predpoklady na vedenie konkurzu, pričom súčasne by v uznesení rozhodol aj o zrušení oddĺženia. Právna úprava ukladá súdu v prípade konania o zrušení oddĺženia pre nepocitívny zámer dlžníka konať primárne so samotným dlžníkom a alternatívne s jeho dedičmi. Štát, ktorému pripadne dedičstvo ako odúmrt' (§ 462 OZ), nie je dedičom. Dedičstvo štát nadobúda ako odúmrt', avšak nie titulom dedičského práva, ale práva vyplývajúceho zo zákona. Štát, ktorému pripadla odúmrt' nemá postavenie dediča. Za poručiťove dlhy a za primerané náklady jeho pohrebu ale zodpovedá rovnako ako dedič (§ 472 OZ). Zodpovednosť štátu je limitovaná nie len výškou (rozsahom) nadobudnutého dedičstva ale aj samotným nadobudnutým majetkom, keďže štát zodpovedá len majetkom nadobudnutého dedičstva. Z hľadiska definície strany sporu (účastníka konania) jeho postaveniu zodpovedná definícia subjektu, ktorých podľa výsledku dedičského konania prešlo právo alebo povinnosť. V zhode s touto argumentáciou je aj Krajský súd v Bratislave, ktorý konštatoval, že vzhľadom na už uvedené skutočnosti je vylúčené v konaní pokračovať so štátom, ako subjektom, na ktorého podľa výsledku dedičského konania prešlo právo alebo povinnosť.²²

Zastávame názor, že relevantnejší procesný postup bude, keď insolvenčný súd rozhodne o zastavení konania podľa § 167v ods. 3 ZKR, že tu nie sú predpoklady na vedenie konkurzu, pričom súčasne by v uznesení rozhodol aj o zrušení oddĺženia. Zastávame názor, že v opačnom prípade by došlo k duplicite konaní, a to najmä v prípade, že by po zrušení konkurzu existoval majetok, ktorý nebolo možné speňažiť v priebehu konkurzu, a teda notár ako súdny komisár by pravdepodobne opätovne v priebehu dedičského konania musel nariaďovať likvidáciu dedičstva. V prípade, že by už došlo k speňaženiu majetku podliehajúceho konkurzu, správca by výtazok zo speňaženia tohto majetku vydal notárovi ako súdnemu komisárovi na účely dedičského konania a uspokojenia pohľadávok veriteľov.

²¹ Podľa § 462 OZ: „Dedičstvo, ktoré nenadobudne žiadny dedič, pripadne štátu.“

²² Uznesenie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 24. 04. 2024, sp. zn. 3CoKR/64/2020.

V kontexte uvedeného je však potrebné vyporiadať sa s otázkou uspokojenia nárokov správcu konkurznej podstaty ako odmeny vyplývajúcej mu zo speňaženia majetku dlžníka. V súlade s § 167t ods. 1 písm. a) ZKR platí, že nákladmi konkurzu podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii je odmena správcu a náklady speňaženia a rozvrhu výtlačku, avšak táto odmena, ako aj náklady sa uspokojujú z výtlačku určeného na uspokojenie nezabezpečených veriteľov. Z uvedeného ustanovenia vyplýva, že správca konkurznej podstaty je oprávnený odpočítať tieto svoje nároky z dosiahnutého výtlačku a notárovi ako súdному komisárovi vydať už len zostatok tohto výtlačku na účely dedičského konania.

Z časového hľadiska je potrebné zdôrazniť, že konanie o dedičstve sa nemôže skončiť skôr ako konkurz, pričom pred zrušením konkurzu súd prostredníctvom notára ako súdneho komisára v konaní o dedičstve nemôže nariadiť likvidáciu dedičstva. Súčasne je potrebné zdôrazniť, že v priebehu konkurzu podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii vedeného na majetok poručiteľa ako dlžníka nemôže notár ako súdny komisár rozhodnúť o zastavení dedičského konania, rozhodnúť o schválení dohody dedičov alebo skončiť prejednávanie dedičstva.²³ Po zrušení konkurzu sa v dedičskom konaní prejedná *len ten majetok, ktorý zostane po skončení konkurzného konania*.²⁴

Dedičské konanie okrem zistenia, kto je dedičom, smeruje aj k zisteniu majetku a dlhov poručiteľa, a teda zistenie, ktorý majetok zo zrušeného konkurzu má patriť do dedičstva, je možné považovať za podstatnú otázku v rámci dedičského konania. V takomto prípade je vhodné, aby notár ako súdny komisár vydal rozhodnutie – uznesenie o prerušení konania z dôvodu existencie predbežnej otázky v súlade s § 2 ods. 1 CMP v spojení s § 162 ods. 1 písm. a) CSP, nakoľko ide o otázku, ktorú nie je v tomto konaní notár ako súdny komisár riešiť. Ukončenie konkurzu na majetok poručiteľa ako dlžníka, neznamená automaticky, že nebude existovať majetok, ktorý spadá do dedičstva po ňom. Majetkom, *ktorý by sa mohol prejednať v dedičskom konaní po skončení konkurzu* je podľa nášho názoru potrebné chápať nasledujúci majetok:

1. *majetok, ktorý nepodlieha konkurzu v zmysle § 167h ods. 4, a teda majetok dlžníka, ktorý nemožno postihnúť v exekúcii v zmysle zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „EP“ alebo „Exekučný poriadok“).* Majetok, ktorý nemožno postihnúť výkonom rozhodnutia, je upravený v § 114 EP a § 115 EP, kedy je ustanovené, že exekúciou nemožno postihnúť veci, ktorých predaj je podľa osobitných predpisov zakázaný alebo ktoré podľa osobitných predpisov exekúcii nepodliehajú. Podľa § 115 EP sa exekúcia nemôže týkať tých vecí, ktoré sú vo vlastníctve dlžníka a súčasne, ktoré povinný nevyhnutne potrebuje na uspokojovanie hmotných potrieb svojich a svojej rodiny alebo na plnenie svojich pracovných úloh, alebo na svoje podnikanie, ani iných vecí, ktorých predaj by bol v rozpore s morálnymi zásadami. Z exekúcie sú tiež vylúčené:

²³ Bližšie pozri GANDŽALOVÁ, D., ĎURANA, M. Spôsoby skončenia konania o dedičstve. In *Notitiae Novae Facultatis Iuridicae Universitatis Matthiae Belii Neosolii*. Roč. 27. Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2024, s. 74 – 97.

²⁴ ĎURICA, M. *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2021, s. 823 – 825.

- a) bežné súčasti odevov, bielizne a obuv,
- b) nevyhnutné vybavenie domácnosti, a to posteľ povinného a členov jeho rodiny, stôl, stoličky podľa počtu členov jeho rodiny, chladnička, sporák, varič, vykurovacie teleso, palivo, práčka, periny a posteľná bielizeň, bežný kuchynský riad, rádioprijímač,
- c) domáce zvieratá s výnimkou tých, ktoré slúžia na podnikanie,
- d) veci dlžníka slúžiace na plnenie jeho pracovných úloh alebo na podnikanie do výšky 331,94 eura,
- e) zdravotnícke potreby a iné veci, ktoré dlžník potrebuje vzhľadom na svoju chorobu alebo telesnú chybu,
- f) veci, na ktoré sa poskytnú dávky v hmotnej núdzi a príspevky k dávke poskytované podľa zákona č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, peňažné príspevky na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia poskytované podľa zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a opatrenia sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately finančného charakteru poskytované podľa § 64 – 70 zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálno-právnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- g) osobné motorové vozidlo, ktoré povinný, ktorým je fyzická osoba, potrebuje na individuálnu prepravu a na uspokojovanie potrieb fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím a potrieb jeho rodiny alebo členov domácnosti,
- h) snubný prsteň a obrúčka,
- i) hotové peniaze do sumy 165 eur,
- j) študijná literatúra a hračky.

Z exekúcie sú vylúčené aj veci podnikateľa hospodáriaceho na pôde, ak by ich zekvovaním bolo ohrozené riadne obhospodarovanie poľnohospodárskej pôdy alebo zachovanie plynulej prevádzky rastlinnej a živočíšnej výroby podľa osobitných predpisov, a chovné zvieratá, t. j. dojnice, vysokotelné jalovice, plemenné býky, plemenné prasnice, plemenné kance, bahnice a plemenné barany. Z exekúcie je tiež vylúčený podiel sporiteľa na majetku v dôchodkovom fonde podľa zákona č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ako aj podiel účastníka na majetku v príspevkovom doplnkovom dôchodkovom fonde podľa zákona č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

2. *majetok, ktorý podlieha konkurzu*, avšak sa správcom v zmysle § 167p ods. 2 ZKR nepodarí ani v treťom kole verejného ponukového konania speňažiť, a teda prestal podliehať konkurzu – ak ide o veci, ktoré sa registrujú vo verejných registroch, je túto skutočnosť možné preukázať údajmi z výpisov z týchto registrov²⁵ alebo požiadať správcu konkurznej podstaty o súčinnosť, či existuje po zrušení konkurzu majetok,

²⁵ Príkladom takýchto registrov môže byť napríklad kataster nehnuteľností, register evidencie motorových vozidiel, evidencia zbraní a podobne.

ktorý nebol speňažený, – ak ide o majetok, ktorý nie je vedený vo verejných registroch (napríklad hnutelné veci a podobne), je možné zistiť len vyhladávacou činnosťou notára alebo informáciou od správcu,

3. *majetok, ktorý ja zabezpečený zabezpečovacím právom podľa § 8 ZKR (záložné právo, zádržné právo, zabezpečovací prevod práva alebo pohľadávky, iné právo, ktoré tomuto právu zodpovedá – najmä v prípade cudzích právnych inštitútov) a zároveň si zabezpečený veriteľ neprihlásil svoju pohľadávku v konkurze v zmysle § 167k ods. 1 ZKR a contrario,*
4. *nepostihnuteľná hodnota obydľia podľa § 166d ZKR.*²⁶

V tejto súvislosti je potrebné osobitne spomenúť inštitút nepostihnuteľnej hodnoty obydľia, ktorý predstavuje náhradu za speňaženie obydľia dlžníka. Predmetný inštitút bol implementovaný v súvislosti s naplnením sociálneho aspektu oddĺženia. Podstatou nepostihnuteľnej hodnoty obydľia je právo dlžníka – fyzickej osoby vytvoriť na majetkovú hodnotu zodpovedajúcu nepostihnuteľnej hodnote obydľia konkurznú imunitu, a teda táto majetková hodnota nebude podliehať konkurzu vyhlásenému podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii. Ustanovenie § 166d ods. 1 ZKR poskytuje legálnu definíciu nepostihnuteľnej hodnoty obydľia ako časti hodnoty jednej obývatelnej veci s príslušenstvom vrátane prípadného zastavaného a príahľého pozemku, ktorú dlžník označil v zozname majetku ako svoje obydľie.

Výška nepostihnuteľnej hodnoty obydľia je určená nariadením vlády SR č. 45/2017 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, pričom predmetný právny predpis stanovuje, že výška nepostihnuteľnej hodnoty obydľia dlžníka je 10-tisíc eur. Pokiaľ je obydľie dlžníka v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov, má každý z manželov nárok na nepostihnuteľnú hodnotu obydľia vo výške 10-tisíc eur, a to bez ohľadu na skutočnosť, či si druhý manžel nepostihnuteľnú hodnotu obydľia uplatní alebo nie.

Finančné prostriedky zodpovedajúce nepostihnuteľnej hodnote obydľia je správca povinný v prípade speňaženia obydľia dlžníka poukázať na osobitný účet dlžníka, pričom tieto finančné prostriedky požívajú exekučnú imunitu počas 36 mesiacov od zriadenia účtu, a teda nepodliehajú exekúcii ani obdobnému vykonávaciemu konaniu. Dlžník má však v stanovenej dobe obmedzené dispozičné práva s predmetným bankovým účtom, keď dlžník môže len požiadať banku, v ktorej je osobitný bankový účet vedený, o výber finančných prostriedkov najviac vo výške 250 eur mesačne. V prípade, že speňažené obydľie dlžníka bolo v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov, je správca povinný zriadiť osobitný bankový účet aj v prospech druhého manžela, pričom finančné prostriedky na tomto bankovom účte podliehajú exekučnej imunitu a na disponovanie s nimi sa vzťahuje rovnaké dispozičné oprávnenie, aké sa vzťahuje na disponovanie dlžníka.²⁷

²⁶ DZIMKO, J., UŠIAKOVÁ, L., BARANCOVÁ, A. Smrť dlžníka v procese oddĺženia fyzickej osoby. In *Košické dni súkromného práva 4. : pocta profesorovi Vojčikovi : recenzovaný zborník vedeckých prác*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2022, s. 137.

²⁷ ĎURICA, M. *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. 4. vyd. Praha : C. H. Beck, 2021, s. 1213.

Z hľadiska aplikačnej praxe je nepostihnuteľná hodnota obydlia ako predmet dedenia sporná a vznikajú pri jej výklade interpretačné problémy. Autori príspevku sa prikláňajú k názoru, že ide o majetkové právo dlžníka, ktoré síce patrí dlžníkovi, resp. jeho manželovi podľa § 166d ods. 2 ZKR, avšak ide o majetkové právo, na ktoré má dlžník nárok, a preto ide o právo, ktoré je plne spôsobilé byť predmetnom dedenia, a teda ho môžu dedičia poručiteľa zdediť.

V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že vyhlásenie konkurzu podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii spôsobuje zánik bezpodielového spoluvlastníctva manželov, pokiaľ toto v čase vyhlásenia konkurzu existovalo. Súčasne dochádza k *ex lege* vyporiadaniu zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva manželov tým spôsobom, že celá masa majetku patrí do konkurznej podstaty dlžníka. Z uvedeného dôvodu teda nie je potrebné, aby zo strany notára ako súdneho komisára v prípade, ak dlžník zomrel a prebieha po ňom dedičské konanie, bolo vyporiadavané zaniknuté bezpodielové spoluvlastníctvo, keďže k tomu už došlo *ex lege* momentom vyhlásenia konkurzu.²⁸

Súčasne právna úprava po zrušení konkurzu podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii nepripúšťa *ex lege* obnovenie zaniknutého majetkového režimu – bezpodielového spoluvlastníctva medzi manželmi, a teda obnovenie bezpodielového spoluvlastníctva manželov je možné len na základe rozhodnutia súdu. Tu nevyriešenou otázkou zostáva majetková náhrada manžela dlžníka (aj ako poručiteľa) titulom vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

2.2 Smrť dlžníka – poručiteľa po určení splátkového kalendára v oddĺžení fyzickej osoby splátkovým kalendárom

Analogicky aj v prípade oddĺženia splátkovým kalendárom je potrebné rozlišovať z časového hľadiska, či smrť dlžníka (poručiteľa) nastala po poskytnutí ochrany pred veriteľmi alebo až po určení splátkového kalendára súdom.

V prípade smrti dlžníka (poručiteľa) ešte pred určením splátkového kalendára, a teda aj pred samotným oddĺžením, oddĺženie fyzickej osoby nemá vplyv na dedičské konanie, a teda na účely tohto článku nejde o právne významnú skutočnosť. Uvedená premisa vyplýva zo skutočnosti, že dlžník – fyzická osoba sa za oddĺženého považuje až určením splátkového kalendára. Rovnako tak aj ustanovenie § 168g ZKR upravuje, že ak dlžník počas konania o určení splátkového kalendára zomrie, insolvenčný súd konanie zastaví.²⁹

Procesne aj hmotnoprávne odlišná situácia nastáva v prípade, že k samotnému úmrtiu dlžníka – fyzickej osoby došlo až po určení splátkového kalendára, teda po tom, ako

²⁸ Bližšie pozri DZIMKO, J. *Oddĺženie fyzickej osoby*. Bratislava : C. H. Beck, 2024, s. 58 – 65 alebo DZIMKO, J., UŠIAKOVÁ, L. *Vyhlásenie konkurzu ako spôsob zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov*. In *Košické dni súkromného práva 3 : recenzovaný zborník vedeckých prác*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2021, s. 170 – 176.

²⁹ Bližšie pozri DZIMKO, J. *Oddĺženie fyzickej osoby*. Bratislava : C. H. Beck, 2024, s. 150 alebo DZIMKO, J., UŠIAKOVÁ, L., BARANCOVÁ, A. *Smrť dlžníka v procese oddĺženia fyzickej osoby*. In: *Košické dni súkromného práva 4. : pocta profesorovi Vojčíkovi : recenzovaný zborník vedeckých prác*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2022, s. 138.

príslušný insolvenčný súd rozhodol o určení splátkového kalendára v prospech dlžníka (poručiťa) a súčasne rozhodol o oddlžení dlžníka (poručiťa).

Cieľom konania o určení splátkového kalendára je zostavenie splátkového kalendára správcom. Insolvenčný súd je povinný preskúmať správcom zostavený návrh splátkového kalendára a zistiť, či návrh zodpovedá podmienkam ustanoveným zákonom o konkurze a reštrukturalizácii.³⁰ Ak návrh splátkového kalendára je v súlade s pravidlami, ktoré sú stanovené zákonom, súd určí splátkový kalendár. Zo zákona vyplýva, že výrok rozhodnutia insolvenčného súdu, ktorým rozhodol súd o určení splátkového kalendára, má dve časti. V prvej časti uznesenia rozhodne súd o tom, akú časť svojich záväzkov je dlžník povinný zaplatiť svojim veriteľom v priebehu najbližších piatich rokov. V druhej časti uznesenia rozhodne súd o tom, že *zbavuje dlžníka všetkých dlhov*, ktoré môžu byť uspokojené iba splátkovým kalendárom v rozsahu, v akom nebudú uspokojené splátkovým kalendárom.³¹ Táto skutočnosť má vplyv na postup v dedičskom konaní po dlžníkovi ako poručiťovi, pretože opätovne ako je to aj v prípade oddlženia konkurzom podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii, oddlžením sa pohľadávky podliehajúce oddlženiu (§ 166a ZKR), ako aj pohľadávky vylúčené z uspokojenia v oddlžení (§ 166b ZKR) stávajú voči samotnému dlžníkovi nevymáhateľnými, avšak nezanikajú, ale transformujú sa na naturálne obligácie. Rovnako tak je potrebné zdôrazniť, že oddlženie, a teda strata vlastnosti vymáhateľnosti sa nedotýka pohľadávok nedotknutých oddlžením (§ 166c ZKR).

Smrť dlžníka – fyzickej osoby po určení splátkového kalendára a oddlžení dlžníka má za následok, že veriteľ pohľadávky môže požadovať splnenie svojej pohľadávky od dedičov poručiťa *výhradne v rozsahu*, ktorý bol daný súdom určeným splátkovým kalendárom. V tomto rozsahu budú pohľadávky aj predmetom dedičského konania.

Keďže samotné oddlženie má za následok zánik vymáhateľnosti pohľadávok podliehajúcich oddlženiu podľa § 166a ZKR, ako aj pohľadávok vylúčených z uspokojenia podľa § 166b ZKR, tieto pohľadávky nadobudnú charakter naturálnych obligácií, teda pohľadávok, ktorých plnenie nemá povahu bezdôvodného obohatenia, a teda tieto pohľadávky nie je od dedičov poručiťa možné vymáhať a ich plnenie môže byť zo strany dedičov poručiťov výhradne dobrovoľné.

V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť skutočnosť, že riadne neplnenie splátkového kalendára, t. j. neposkytovanie plnenia v termínoch a splátkach určených splátkovým kalendárom predstavuje podľa § 166g ods. 2 ZKR dôvod na zrušenie oddlženia. V zmysle uvedeného ustanovenia platí, že dlžník nemá poctivý zámer ak bez vážneho dôvodu riadne a včas neplní súdom určený splátkový kalendár. Samotná smrť dlžníka na túto skutočnosť nemá vplyv, keďže podľa § 166f ods. 1 ZKR sa veriteľ, ktorý bol dotknutý oddlžením, má právo domáhať sa zrušenia oddlženia návrhom na zrušenie oddlženia podaným voči dlžníkovi alebo jeho dedičom do šiestich rokov od určenia splátkového

³⁰ DURAČINSKÁ J. Oddlženie. In PATAKYOVÁ, M., MAMOJKA, M., DURAČINSKÁ, J. a kol. *Hospodárske právo. II. diel*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2019, s. 210.

³¹ DZIMKO, J., BILAS ŠEVČIKOVÁ, A. Splátkový kalendár ako nástroj oddlženia fyzickej osoby. In *Justičná revue: časopis pre právnu prax*, roč. 74, 2022, č. 1, s. 44 – 45.

kalendára. Inými slovami, pokiaľ by dedičia poručiťa neplnili jeho súdom určený splátkový kalendár, domáhali by sa rizika, že niektorý z veriteľov bude iniciovať konanie o zrušenie oddĺženia, pričom ak by veriteľ bol v tomto konaní úspešný, zrušením oddĺženia sa oddĺženie stáva voči všetkým veriteľom neúčinné, a teda pohľadávky, ktoré ešte neboli uspokojené v plnom rozsahu, sa v rozsahu v akom neboli uspokojené obnoví ich pôvodná vymáhateľnosť aj splatnosť. Uvedené by malo za následok, že dedičia poručiťa budú za tieto pohľadávky (záväzky) zodpovedať.

2.3 Dedičské konanie po oddĺženom poručiťovi

V súvislosti s oddĺžením môže v aplikačnej praxi vzniknúť aj situácia, keď u poručiťa – dlžníka bol už proces oddĺženia úspešne ukončený. Na prvý pohľad sa môže zdať, že už ukončené oddĺženie nemôže mať vplyv na dedičské konanie po poručiťovi (dlžníkovi), napriek tomu je potrebné z pohľadu notára – súdneho komisára venovať pozornosť pohľadávkam, ktoré veritelia prihlásia do dedičského konania. Ak dlžník pred smrťou (vyhlásením za mŕtveho) prešiel procesom oddĺženia, nastal *zánik vymáhateľnosti* pohľadávok, ktoré vo vzťahu k pohľadávkam, ktoré oddĺženiu podliehali (§ 166a ZKR), ako aj k pohľadávkam, ktoré boli vylúčené z uspokojenia v oddĺžení (§ 166b ZKR).

V aplikačnej praxi môže nastať situácia, že veriteľ si do dedičského konania prihlási pohľadávku, pri ktorej nastal zánik vymáhateľnosti. Ak notár ako súdny komisár vyhodnotí, že v prípade, ak pohľadávku prihlásenú veriteľom dedičia neuznali tým, že by tento dlh poručiťa zhodne odôvodnene popierali, má takýto spor skutkový základ, a teda notár ako súdny komisár nemôže takúto pohľadávku veriteľovi proti vôli účastníkov dedičského konania zaradiť do pasív dedičstva, a to bez ohľadu na to, kto je veriteľom.³² Prípadná ochrana veriteľovi v takomto prípade ostáva nedotknutá, veriteľ sa môže domáhať zaplatenia pohľadávky voči dedičom žalobou na plnenie.³³

Osobitnú pozornosť je však potrebné venovať pohľadávkam, ktoré sú oddĺžením nedotknuté (§ 166c ZKR), keďže na tieto nemá oddĺženie žiadne právne účinky.

V prvom rade je potrebné, aby notár ako súdny komisár pri poručiťovi zisťoval, či bol poručiťa oddĺžený, t. j. či na jeho majetok bol vyhlásený konkurz podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii alebo bol určený splátkový kalendár. Takéto zisťovanie je možné realizovať elektronicky v rámci notárskeho systému CIS. Zistenie tejto skutočnosti má význam pri následnom zostavovaní súpisu dlhov poručiťa, aj na zisťovanie majetku patriaceho do dedičstva.

V prípade, ak poručiťa – dlžník bol oddĺžený konkurzom podľa štvrtej časti ZKR, vyhlásením konkurzu podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii dochádza v súlade s § 167i ods. 1 ZKR k zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov, pokiaľ toto v čase vyhlásenia konkurzu existovalo. Súčasne dochádza k *ex lege* vyporiada-

³² IMRICH BREZNOŠČÁKOVÁ, M. *Dlhy poručiťa a ich vyporiadanie v konaní o dedičstve. Likvidácia dedičstva*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2016, s. 53.

³³ VALOVÁ, K. § 212 [Incidenčné žaloby]. In SMYČKOVÁ, R., ŠTEVČEK, M., LÖWY, A., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Civilný mimosporový poriadok*. 2. vyd. Bratislava : C. H. Beck, 2024, s. 784.

niu zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva manželov tým spôsobom, že celá masa majetku patrí do konkurznej podstaty dlžníka. V prípade konkurzu podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii abscentuje právna úprava, ktorá by po zrušení konkurzu automaticky *ex lege* obnovovala medzi manželmi majetkový režim bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Jediná možnosť, ako môžu manželia obnoviť svoje bezpodielové spoluvlastníctvo, je výlučne na základe rozhodnutia súdu. Na uvedenú skutočnosť je – podľa nášho názoru – potrebné náležite prihliadať z dôvodu riadneho určenia existencie majetkového režimu a následného vyhotovenia súpisu majetku. Uvedené je potrebné zdôrazniť najmä v tom kontexte, že notár ako súdny komisár nebude vyporiadať BSM, keďže toto v čase smrti poručiteľa – dlžníka neexistovalo (s výnimkou situácie, ak bolo obnovené rozhodnutím súdu, ako uvádzame v predošlom texte). V tomto kontexte vyjadrujeme názor, že pôjde o analogický okruh majetku, ako je to prípade majetku, ktorý by sa mohol prejednať v dedičskom konaní po skončení konkurzu.

Súčasne je potrebné poukázať aj na ďalšiu typickú odlišnosť medzi konkurzom podľa druhej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii a konkurzu podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii. Zatiaľ čo typickým dôsledkom konkurzu podľa druhej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii je skutočnosť, že dochádza k speňaženiu celej masy konkurznej podstaty, tak v konkurze podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii to tak vždy nie je.

V konkurze podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii nie je možné speňažiť obydlie dlžníka, ak by dosiahnutá výška výťažku bola taká, že po odpočítaní nepostihnuteľnej hodnoty obydli nepostačuje na uspokojenie nákladov speňaženia a aspoň časti pohľadávok prihlásených veriteľov. Rovnako tak v prípade, že sa správcovi nepodarí speňažiť majetok dlžníka podliehajúci konkurzu ani v treťom kole verejného ponukového konania, tento majetok *ex lege* prestáva podliehať konkurzu.

Z uvedeného vyplýva, že aj po zrušení konkurzu, či už po splnení rozvrhu výťažku alebo aj po zrušení konkurzu pre nedostatok majetku, môže existovať majetok dlžníka, ktorý bude potrebné prejednať v rámci dedičského konania. Inými slovami, aj keď sa poručiteľ (dlžník) bude na prvý pohľad javiť ako nemajetný, a to najmä na podklade výsledku konkurzu, nemusí to tak byť reálne. Notár ako súdny komisár by sa pri prejednávaní dedičstva nemal spoliehať výhradne na výsledok konkurzu, a teda ukončiť dedičské konanie zastavením.³⁴ Podľa nášho názoru je potrebné, aby notár ako súdny komisár vykonal šetrenie (najmä výsluchom účastníkov dedičského konania) a lustrácie v dostupných verejných registroch za účelom zistenia majetku patriaceho do dedičstva, ktorý má byť prejednaný.³⁵ Za účelom vyhotovenia riadneho súpisu majetku patriaceho do dedičstva je potrebné, aby notár ako súdny komisár v prvom rade riadne prešetril existenciu majetku poručiteľa (dlžníka) a taktiež aby požiadal o poskytnutie súčinnosti

³⁴ Podľa §187 ods. 1 CMP: „*Súd konanie zastaví, ak poručiteľ nezanechal žiadny majetok.*“

³⁵ V praxi sa stáva, že správca nesprávne identifikoval rozsah majetku podliehajúceho konkurzu podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii a následne nesprávne vyhotovil súpis majetku konkurznej podstaty, pričom následne bol konkurz zrušený a poručiteľ bol vlastníkom podstatných majetkových hodnôt (napríklad členský podiel v bytovom družstve, iné majetkové hodnoty a podobne).

správcu z dôvodu prípadného určenia rozsahu majetku, ktorý zostal ako nespeňažený v konkurze, a teda patrí do dedičstva.

3. Dedič v oddĺžení fyzickej osoby

Oddĺženie fyzickej osoby sa nemusí dotýkať priamo len osoby poručiteľa, ale môže sa dotýkať aj osoby dediča. V aplikačnej praxi je možné často sa stretnúť so situáciou, keď práve dlžníci, ktorí sa stávajú dedičmi, sú v procese oddĺženia alebo týmto procesom už úspešne prešli.

V tomto prípade je potrebné rozlišovať časové hľadisko, a teda či dedič v čase dedičského konania je ešte stále v procese oddĺženia (prebieha konkurz podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii alebo prebieha konanie o určenie splátkového kalendára), alebo insolvenčné konanie je voči dedičovi ukončené (zrušený konkurz podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii alebo určený splátkový kalendár).

3.1 Dedič v procese oddĺženia

Ak je v čase prebiehajúceho dedičského konania dedič (dlžník) účastníkom insolvenčného konania vedeného na jeho majetok, resp. na jeho osobu, je potrebné posudzovať okrem iného aj časovú otázku smrti poručiteľa, a teda či smrť poručiteľa nastala pred začatím tohto insolvenčného konania, alebo až po jeho začatí.

Uvedená skutočnosť má význam vo vzťahu ku konkurzu podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii a k určeniu rozsahu konkurznej podstaty dlžníka (dediča). V súlade s § 167h ods. 1 ZKR platí, že konkurzu podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii podlieha majetok, ktorý patril dlžníkovi ku dňu vyhlásenia tohto konkurzu.³⁶

Na základe uvedeného je možné dospieť k záveru, že ak poručiteľ zomrel ešte pred vyhlásením konkurzu podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii na majetok dediča, tento majetok (dedičstvo po poručiteľovi, ktorý má dedič nadobudnúť) môže podliehať konkurzu podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii. Toto tvrdenie je možné zdôvodniť ustanovením § 460 OZ, na ktorého základe dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiteľa³⁷ v spojení s § 167h ods. 1 ZKR, v ktorého zmysle podlieha

³⁶ Uvedená skutočnosť predstavuje výrazný posun v ponímaní rozsahu konkurznej podstaty dlžníka. V konkurze vyhlásenom podľa druhej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii v súlade s § 67 ods. 1 ZKR platí, že tomuto konkurzu podlieha nielen majetok, ktorý patril úpadcovi (dlžníkovi) v čase vyhlásenia konkurzu, ale aj majetok, ktorý nadobudol úpadca (dlžník) počas samotného konkurzu. Táto zásada v konkurze podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii neplatí, pretože zákonodarca pri koncipovaní tohto ustanovenia aplikoval zásadu, že na „staré dlhy dlžníka sa má použiť len starý majetok“. Inými slovami majetok, ktorý nadobudne dlžník po vyhlásení konkurzu, resp. v priebehu konkurzu podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii, tomuto konkurzu nepodlieha.

³⁷ V súlade s § 460 OZ sa dedičstvo nadobúda smrťou poručiteľa. Právna úprava dedenia síce vychádza zo zásady univerzálnej sukcesie, ktorá znamená, že dedič vstupuje do majetkovoprávných vzťahov svojho právneho predchodcu v plnom rozsahu, pokiaľ nezanikli jeho smrťou alebo pri ktorých nie je upravený osobitný systém právneho nástupníctva.

konkurzu len majetok, ktorý patrí dlžníkovi ku dňu vyhlásenia tohto konkurzu. Tu je potrebné podotknúť, že aj keď sa dedičstvo nadobúda smrťou poručiteľa, neznamená to, že dedič môže disponovať dedičstvom už odo dňa smrti. Jeho právo sa musí potvrdiť dedičským rozhodnutím súdu o dedičstve.³⁸

Zisťovať, či na dediča – dlžníka pôsobia účinky oddĺženia fyzickej osoby, t. j. či na majetok dediča je vyhlásený konkurz podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii, alebo prebieha konanie o určenie splátkového kalendára, nie je povinnosťou notára ako súdneho komisára skúmať. Sme presvedčení, že je povinnosťou samotného dediča v pozícii dlžníka informovať svojho správcu o prebiehajúcom dedičskom konaní. V opačnom prípade sa dlžník vystavuje hrozbe nepoctivého zámeru pri oddĺžení, keď by takéto konanie mohlo spĺňať znaky nepoctivého zámeru dlžníka podľa § 166g ods. 2 písm. a) ZKR spočívajúceho v zatažení majetku nie nepatrnej hodnoty podliehajúceho konkurzu³⁹, resp. podľa § 166g ods. 2 písm. c) ZKR spočívajúceho v zatažení dôležitej informácie⁴⁰. Rovnako tak prejavom nepoctivého zámeru dlžníka je aj skutočnosť, keď dlžník ako dedič odmietne dedičstvo, keďže odmietnutím dedičstva dlžník stratil možnosť získať z tohto majetku finančné plnenie (vyporiadaním dedičstva), alebo ho inak použiť na úhradu svojich dlhov.⁴¹

V rámci aplikačnej praxe je však možné opakovane sa stretnúť s nesprávnym procesným postupom notárov ako súdnych komisárov, keď po zistení skutočnosti, že na majetok dediča je vyhlásený konkurz podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii postupujú podľa § 47 ZKR a žiadajú správcov o súhlas s pokračovaním v konaní a/alebo v rámci dedičského konania konajú so správcom namiesto dlžníka. Tento procesný postup je *potrebné vyhodnotiť ako nesprávny*.

Ustanovenie § 47 ZKR predstavuje účinok vyhlásenia konkurzu na prebiehajúce súdne a iné konania, avšak vzťahuje sa výlučne ku konkurzu vyhlásenému podľa druhej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii. Vo vzťahu k dedičskému konaniu *nie je správca oprávnený konať namiesto (v mene) dediča (dlžníka)*. Tu je potrebné spomenúť, že takto konajú aj niektorí správcovia tým, že žiadajú svoju účasť v rámci dedičského konania.

Uvedený názor odvodzujeme z tej skutočnosti, že konkurz podľa druhej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii a konkurz podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštruk-

³⁸ VOJČÍK, P. a kol. *Občiansky zákonník. Stručný komentár*. Bratislava : Iura Edition, 2008, s. 563 – 566.

³⁹ Vo vzťahu k definícii pojmu „majetok nepatrnej hodnoty“ je možné poukázať na rozhodovaciu prax súdov, v rámci ktorej bolo ustálené, že majetkom nepatrnej hodnoty sa rozumie majetok, ktorého hodnota je nižšia ako 2 000 eur. Bližšie pozri napríklad rozsudok Okresného súdu Žilina zo dňa 18. 08. 2021, sp. zn. 7Odi/1/2020.

⁴⁰ Zákonodarcu nijakým spôsobom nedefinoval, ktoré informácie je potrebné subsumovať pod pojem „dôležité informácie“, a teda posúdenie dôležitosti tej-ktorej informácie je zverené do kompetencie súdu, pričom doteraz medzi dôležité informácie rozhodovacia prax zaradila napríklad informáciu o aktuálnom, ako aj minulom majetku dlžníka, ktorá má zásadný význam najmä vo vzťahu k preskúmvaniu možnej odporovateľnosti právnych úkonov. Bližšie pozri DZIMKO, J. *Oddĺženie fyzickej osoby*. Bratislava : C. H. Beck, 2024, s. 158 – 159.

⁴¹ Rozsudok Okresného súdu Trnava zo dňa 28. 04. 2022, sp. zn. 25Odi/3/2020 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave zo dňa 25. 10. 2023, sp. zn. 3CoKR/60/2022.

turalizácii je potrebné považovať za samostatné a od seba nezávislé insolvenčné konania, pričom medzi nimi nevzniká automaticky vzťah subsidiarity. Súčasne svoj názor podporujeme skutočnosťou, že v situáciách, keď mal zákonodarca úmysel vyjadriť vzájomný vzťah medzi týmito dvoma konaniami a súčasne aplikáciou *analogie legis* explicitne tak urobil – príkladom môže byť ustanovenie § 166i ZKR, keď zákonodarca priamo uviedol odkaz na primeranú aplikáciu ustanovení § 74 a § 75 ZKR alebo aj ustanovenie § 167j ZKR, keď zákonodarca priamo uviedol odkaz na primeranú aplikáciu ustanovení § 76 a § 77 ZKR. Analogický prípad subsidiárnej aplikácie druhej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii v konkurze podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii je možné identifikovať aj pri § 167l ZKR.⁴²

Účinok vyhlásenia konkurzu podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii vo vzťahu k súdnym konaniam je explicitne vyjadrený v § 167e ZKR, avšak tento sa vzťahuje len na konania, v ktorých sa voči dlžníkovi uplatňuje pohľadávka, ktorá môže byť uspokojená iba v konkurze (§ 166a ZKR) alebo sa považuje za nevymáhateľnú (§ 166b ZKR),⁴³ a teda sa netýka dedičského konania.

Na základe uvedeného je teda možné uzavrieť, že aj keď na majetok dediča je vyhlásený konkurz podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii, účastníkom dedičského konania bude samotný dedič, v tomto konaní ho nezastupuje a ani nekoná v jeho mene správca a súčasne na pokračovanie v tomto konaní nie je potrebný súhlas správcu. Osobitne je uvedené potrebné zdôrazniť aj v kontexte ustanovenia § 44 ods. 5 ZKR, ktoré je priamo aplikovateľné len výlučne na konkurz vyhlásený podľa druhej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii, podľa ktorého dar alebo dedičstvo môže úpadca počas konkurzu odmietnuť len so súhlasom správcu; inak je odmietnutie daru alebo dedičstva voči jeho veriteľom neúčinné. Uvedenú právnu normu v konkurze vyhlásenom podľa štvrtej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii nie je možné aplikovať.

3.2 Oddĺžený dedič

Ďalšou situáciou, ktorá môže v aplikačnej praxi vzniknúť, je prípad, keď dlžník, u ktorého prebehol proces oddĺženia, sa stane dedičom (získal dedičstvom prostriedky v čase blízkom rozhodnutiu súdu o jeho oddĺžení). Uvedenú situáciu rieši 166f ods.1 ZKR v prijatom znení, teda úprava postihnutia situácií, keď dlžník v čase blízkom rozhodnutiu súdu o jeho oddĺžení získal dedičstvom najmä likvidné prostriedky, z ktorých by mohol aspoň čiastočne uhradiť svoje nevymáhateľné dlhy.

⁴² Podľa § 167l ods. 1 ZKR: „*Veriteľ (§ 166a a 166c) má právo prihlásiť sa do konkurzu do času, kým správca neoznami v obchodnom vestníku, že ide zostaviť rozvrh. Ustanovenia § 29 ods. 1, 2, 4 až 6, 8 až 10, § 30 a 31 sa použijú primerane. Zabezpečený veriteľ úveru na bývanie je oprávnený sa prihlásiť, iba ak je už pohľadávka z úveru na bývanie v celom rozsahu splatná, alebo ak sa prihlásil zabezpečený veriteľ, ktorého zabezpečovacie právo je skoršie v poradí, o čom správca bez zbytočného odkladu zabezpečeného veriteľa úveru na bývanie písomne upovedomí.*“ Podľa § 167l ods. 5 ZKR: „*Prihlásenú pohľadávku je oprávnený poprieť len iný prihlásený veriteľ. Ustanovenia § 32 ods. 3, 5 až 7, 9, 11, 13 až 16 a 18 sa použijú primerane.*“ Z dikcie uvedených ustanovení jednoznačne vyplýva primeraná aplikácia ustanovení aplikujúcich sa v konkurze podľa druhej časti zákona o konkurze a reštrukturalizácii.

⁴³ Bližšie pozri DZIMKO, J. *Oddĺženie fyzickej osoby*. Bratislava : C. H. Beck, 2024, s. 65 – 69.

V tejto súvislosti je však potrebné upriamiť pozornosť aj na presnú textáciu ustanovenia § 166g ods. 1 ZKR, ktoré nehovorí výslovne o ponúknutí predmetu dedičstva⁴⁴ veriteľom, ale hovorí o ponúknutí „*takéhoto zdroja*“ veriteľom. Uvedené síce evokuje, že k takejto ponuke veriteľom by malo dôjsť najmä v prípadoch, keď má dedičstvo peňažnú formu, avšak nepochybne pôjde aj o dedičstvo, ktoré nemá peňažnú formu (napríklad nehnuteľnosti, hnutelné veci a podobne). Pri zachovaní všetkých práv veriteľov, ako aj potrebe vyvažovania záujmov veriteľov a samotného dlžníka v procese oddlženia fyzickej osoby zastávame názor, že pojem „*takýto zdroj*“ je potrebné vykladať extenzívne, a teda v rozsahu akéhokoľvek dedičstva bez ohľadu na jeho formu. Na druhej strane je však potrebné konštatovať, že pomerne problematická sa môže javiť eventuálna ponuka ťažšie likvidného majetku nadobudnutého dedičstvom, napríklad spoluvlastníckych podielov na nehnuteľnostiach, motorových vozidiel, cenných papierov a podobne. Prípadná ponuka takéhoto majetku, ktorý nemá peňažnú formu, môže byť, najmä pri dlžníkoch so žiadnym alebo len základným vzdelaním, keď dlžníci nedisponujú žiadnym alebo minimálnym právnym povedomím, navyše bez právnického vzdelania (ktorí práve často sú tými, ktorí vstupujú do oddlženia), ťažko realizovateľná. Naopak, k realizácii takejto ponuky (a následnému speňaženiu dedičstva za účelom čiastočnej úhrady nevymáhateľných dlhov) môže napomôcť, ak k nadobudnutiu dedičstva dôjde ešte v čase prebiehajúceho konkurzu na majetok dlžníka, a to za pomoci správcu konkurznej podstaty⁴⁵. Podobne aj prípadné rozdelenie výťažku zo speňaženia dedičstvom získaného majetku pomerným spôsobom medzi veriteľov dlžníka, sa môže zo strany dlžníka bez odbornej pomoci javiť ako komplikovane realizovateľné.⁴⁶

Na to, aby nadobudnutie dedičstva dlžníkom, ktorý má postavenie dediča, mohlo mať relevanciu vo vzťahu k poctivosti jeho zámeru, je potrebné vždy zohľadniť individuálne okolnosti prípadu vrátane subjektívnej vedomosti dlžníka o dedení.⁴⁷

Existencia nepoctivého zámeru, ktorého skutkové podstaty sú demonštratívne vymedzené v § 166g ods. 2 ZKR, predstavujú základ na iniciovanie konania o zrušenie oddlženia. V prípade, že súd rozhodne o zrušení oddlženia pre nepoctivý zámer, je právoplatné rozhodnutie o zrušení oddlženia účinné voči všetkým. Zrušením oddlženia sa oddlženie stáva voči všetkým veriteľom neúčinné. Pohľadávkam sa v plnom rozsahu, v ktorom ešte neboli uspokojené, obnovuje pôvodná vymáhateľnosť aj splatnosť. Takéto pohľadávky sa nepremlčia skôr než uplynú desať rokov od zrušenia oddlženia.⁴⁸ Právoplatné

⁴⁴ Uvedené ustanovenie považuje za „*takýto zdroj*“ okrem nepatrného dedenia aj dary a výhry zo stávk.

⁴⁵ Takáto pomoc správcu by však musela realizovaná na základe dobrovoľného rozhodnutia správcu, keďže správca speňažuje pri oddlžení iba to, čo bolo majetkom dlžníka, a teda súčasťou konkurznej podstaty iba ku dňu vyhlásenia konkurzu.

⁴⁶ Rozsudok Okresného súdu Žilina zo dňa 07. 11. 2023, sp. zn. 3Odi/2/2022.

⁴⁷ Rozsudok Okresného súdu Žilina zo dňa 07. 11. 2023, sp. zn. 3Odi/2/2022 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 31. 10. 2024, sp. zn. 43CoKR/8/2024.

⁴⁸ Bližšie pozri napríklad DZIMKO, J. Veriteľ verzus dlžník – hra na mačku a myš. In *Neštandardné legislatívne zásahy štátu v neštandardných situáciách : pocta profesorovi Milanovi Ďuricovi*. Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2023, s. 187 – 201 alebo DZIMKO, J., UŠIAKOVÁ, L. Nepoctivý zámer dlžníka ako predpoklad zrušenia oddlženia fyzickej osoby. In *Právne rozpravy on-screen : zborník z online vedeckej konferencie konanej dňa 29. 05. 2020 na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela*

rozhodnutie o zrušení oddĺženia je rozhodnutím o vylúčení podľa § 13a zákona č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka v znení neskorších predpisov, čím dochádza k diskvalifikácii fyzickej osoby.⁴⁹

Záver

Analýza právnej úpravy oddĺženia poručiteľa alebo dediča v kontexte konania o dedičstve poukazuje na viaceré interpretačné i aplikačné výzvy, ktoré vyplývajú zo súbežného uplatňovania právnych predpisov dedičského a konkurzného práva. Osobitne problematickým sa javí nedostatočná normatívna úprava otázky, keď dôjde k súbehu dedičského konania a konania o oddĺžení, či už poručiteľa alebo dediča. Keďže v aplikačnej praxi vznikajú viaceré otázky pri takejto situácii, právne normy na tieto otázky nedávajú jednoznačnú odpoveď. V súčasnosti neexistujú dostupné konkrétne rozhodnutia Najvyššieho súdu SR, ktoré by sa priamo zaoberali problematikou oddĺženia dediča alebo poručiteľa v kontexte konania o dedičstve.

Príspevok poukázal na to, že oddĺženie fyzickej osoby nemožno vnímať izolovane len v rámci insolvenčného práva, ale ide o inštitút, ktorého účinky zasahujú do viacerých právnych odvetví, pričom jedným z dotknutých je aj dedičské právo. Smrť oddĺženej osoby – či už ako poručiteľa, alebo ako dediča – generuje špecifické právne otázky, ktoré musia byť riešené v rámci dedičského konania.

Analýza ukázala niekoľko kľúčových problémových oblastí. Po prvé, oddĺženie transformuje pohľadávky na naturálne obligácie, ktoré síce nezanikajú, ale strácajú vlastnosť vymáhateľnosti. Táto skutočnosť vyvoláva otázky pri zostavovaní súpisu pasív dedičstva a pri určovaní rozsahu zodpovednosti dedičov. Po druhé, právna úprava pozná aj kategóriu pohľadávok nedotknutých oddĺžením, ktoré naďalej ostávajú v plnom rozsahu vymáhateľné, čo spôsobuje rozdielne právne následky v dedičskom konaní a zvyšuje jeho komplexnosť. Po tretie, procesná koordinácia medzi insolvenčným a dedičským konaním je nedostatočne upravená – Civilný mimosporový poriadok výslovne rieši len vzťah k exekučnému konaniu, nie však ku konkurzu alebo splátkovému kalendáru. To vedie k riziku paralelných konaní a právnej neistoty účastníkov. Riešením tohto aplikačného problému by bolo explicitné vymedzenie vzťahu dedičského konania a insolvenčného konania nielen v zákone o konkurze a reštrukturalizácii, ale aj v Civilnom mimosporovom poriadku ako základnom procesnom predpise vzťahujúcom sa na dedičské konanie.

v *Banskej Bystrici*. Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2020, s. 21 – 30 alebo VETERNÍKOVÁ, M., SLEZÁKOVÁ, A. Annulment of debt relief due to dishonest intention of the debtor in the decision-making practice of Slovak courts. In *Law in business of selected member states of the European Union : 15th international scientific conference, Prague, 25th – 27th October 2023*. Praha : Vysoká škola ekonomická v Prahe, 2023, s. 95 – 106.

⁴⁹ Bližšie pozri napríklad UŠIAKOVÁ, L. *Diskvalifikácia z výkonu funkcie v obchodnom práve*. Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2022, 195 s. alebo UŠIAKOVÁ, L. Proporcionalita diskvalifikácie z výkonu funkcie podľa Obchodného zákonníka z pohľadu právnej úpravy diskvalifikačných dôvodov v zákone o konkurze a reštrukturalizácii. In *Neštandardné legislatívne zásahy štátu v neštandardných situáciách : pocta profesorovi Milanovi Ďuricovi : recenzovaný zborník vedeckých prác*. Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2023, s. 365 – 378.

Osobitné problémy vyvoláva smrť dlžníka počas prebiehajúceho konkurzu alebo počas trvania splátkového kalendára. Pokračovanie konkurzu s osobami, u ktorých je možné sa dôvodne domnievať, že sú dedičmi, je procesne komplikované, najmä ak ide o dedičov neznámych, maloletých alebo osoby v zahraničí. V praxi sa prejavuje aj informačná asymetria medzi dedičmi a správcom konkurznej podstaty – dedičia často nedisponujú dostatočnými vedomosťami o majetkových pomeroch poručiteľa, čo im sťažuje plnenie povinnosti poskytovať správcovi súčinnosť. Rovnako tak absentuje jednoznačná úprava situácie, keď poručiteľ zomrie počas splácania podľa určeného splátkového kalendára – nie je jasné, či splátkový režim zaniká alebo či sa záväzky premietajú do pasív dedičstva. Riešením by bolo explicitné vyriešenie tejto situácie v zákone o konkurze a reštrukturalizácii, keď by došlo k právnej úprave plnenia určeného splátkového kalendára dedičmi v prípade smrti poručiteľa, ktorý bol oddĺžený a bol mu určený splátkový kalendár.

Za problematickú možno považovať aj otázku postavenia štátu pri odúmrti. Súčasná právna úprava umožňuje, aby štát nadobudol dedičstvo, avšak judikatúra odmieta jeho procesné postavenie ako dediča v konkurznom konaní. Vzniká tak právne vákuum, ktoré je potrebné legislatívne preklenúť, a to jednoznačným vymedzením tejto situácie v zákone o konkurze a reštrukturalizácii, keď by právna úprava explicitne stanovila, či je možné pokračovať v insolvenčnom konaní aj v prípade, ak po smrti poručiteľa by dedičstvo mal nadobudnúť štát. Ďalšou interpretačne spornou oblasťou je nepostihnuteľná hodnota obydli, ktorá síce predstavuje majetkové právo dlžníka, avšak absentuje jednoznačná odpoveď, či má byť súčasťou dedičstva. Ako už bolo uvedené, zastávame názor, že nepostihnuteľná hodnota obydli predstavuje majetkové právo, ktoré má byť predmetom dedičského práva, keďže podľa nášho názoru neexistuje legislatívna prekážka, ktorá by vylučovala toto majetkové právo z okruhu práv, ktoré podliehajú dedeniu, a teda prechádzajú na dedičov ako právnych nástupcov. V opačnom prípade by bol popretý aj samotný význam tohto inštitútu, keďže jeho účelom má byť zmiernenie dôsledkov spojených so speňažením obydli dlžníka, ako aj osôb svojou výživou odkázaných na osobu dlžníka v priebehu insolvenčného konania. Oddĺženie fyzickej osoby nemá predstavovať výlučne len sanačný mechanizmus, ale práve naopak, má vytvoriť priestor na opätovné začlenenie dlžníka do sociálno-ekonomického života spoločnosti.

Na základe identifikovaných problémov možno formulovať aj návrhy *de lege ferenda*, ktorých cieľom môže byť spresnenie a zlepšenie právnej úpravy. Civilný mimosporový poriadok by mal obsahovať ustanovenia, ktoré výslovne upravujú vzťah dedičského konania k insolvenčnému konaniu, čím by sa predišlo kolíziám právomocí a prietahom v konaní. Zákonodarcu by mal ďalej výslovne stanoviť, či štát vstupuje do konkurzu namiesto poručiteľa, alebo či insolvenčný súd konanie v takomto prípade zastaví. Jasné riešenie posilní predvídateľnosť právnych vzťahov.

Záverom je možné zhrnúť, že oddĺženie fyzickej osoby zásadne ovplyvňuje dedičské konanie a bez legislatívneho spresnenia môže dochádzať k právnej neistote a zbytočným prietahom. V záujme právnej istoty veriteľov, ochrany dedičov a efektívneho fungovania insolvenčného práva je preto potrebné pristúpiť k jeho ďalšej novelizácii a metodickému usmerneniu aplikačnej praxe.

Literatúra

- BAJÁNKOVÁ, J., DULAK, A., FEČÍK, M., SEDLAČKO, F., ŠTEVČEK, M., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Občiansky zákonník II. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2019, 3279 s. ISBN 978-80-7400-770-5
- DURAČINSKÁ J. Oddĺženie. In PATAKYOVÁ, M., MAMOJKA, M., DURAČINSKÁ, J. a kol. *Hospodárske právo. II. diel*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2019, s. 175 – 212. ISBN 978-80-571-0091-1
- ŽURICA, M. *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2021, 1496 s. ISBN 978-80-7400-846-7
- DZIMKO, J., BILAS ŠEVČIKOVÁ, A. Splátkový kalendár ako nástroj oddĺženia fyzickej osoby. In *Justičná revue*, roč. 74, 2022, č. 1, s. 32 – 48. ISSN 1335-6461
- DZIMKO, J., UŠIAKOVÁ, L., BARANCOVÁ, A. Smrť dlžníka v procese oddĺženia fyzickej osoby. In *Košické dni súkromného práva 4. : pocta profesorovi Vojčíkovi : recenzovaný zborník vedeckých prác*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2022, s. 132 – 140. ISBN 978-80-8129-138-8
- DZIMKO, J., UŠIAKOVÁ, L. Nepoctivý zámer dlžníka ako predpoklad zrušenia oddĺženia fyzickej osoby. In *Právne rozpravy on-screen : zborník z online vedeckej konferencie konanej dňa 29. 05. 2020 na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici*. Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2020, s. 21 – 30. ISBN 978-80-557-1770-8
- DZIMKO, J., UŠIAKOVÁ, L. Vyhlásenie konkurzu ako spôsob zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov. In *Košické dni súkromného práva 3 : recenzovaný zborník vedeckých prác*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2021, s. 170 – 176. ISBN 978-80-574-0024-0
- DZIMKO, J. *Oddĺženie fyzickej osoby*. Bratislava : C. H. Beck, 2024, 235 s. ISBN 978-80-8232-060-5
- DZIMKO, J. Veriteľ verus dlžník – hra na mačku a myš. In *Neštandardné legislatívne zásahy štátu v neštandardných situáciách : pocta profesorovi Milanovi Žuricovi*. Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2023, s. 187 – 201. ISBN 978-80-557-2059-3
- FICOVÁ, S., KRIŽAN, M., FEKETE, I., HAMŘÍK, M., IVANČO, M., KLINCIOVÁ, Z., RAKOVÁ, K. *Zásadná reforma dedičského práva – nevyhnutosť či nepodstatnosť?* Bratislava : Wolters Kluwer, 2023, 391 s. ISBN 978-80-7676-866-6
- GANDŽALOVÁ, D., ŽURANA, M. Spôsoby skončenia konania o dedičstve. In *Notitiae Novae Facultatis Iuridicae Universitatis Matthiae Belii Neosolii*, roč. 27. Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2024, s. 74 – 97. ISBN 978-80-557-2164-4
- HLUŠÁK, M. O konvokácii veriteľov a dohode dedičov o vyporiadaní dedičstva (na margo článku o vybraných otázkach zodpovednosti dedičov za dlhy poručiteľa). In *Právny obzor*, roč. 107, 2024, č. 4, s. 441 – 447. ISSN 0032-6984
- IMRICH BREZNOŠÁKOVÁ, M. *Dlhy poručiteľa a ich vyporiadanie v konaní o dedičstve. Likvidácia dedičstva*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2016, 262 s. ISBN 978-80-8168-360-2
- KUBINEC, M. Oddĺženie dlžníka – fyzickej osoby v rámci konkurzu: súčasná a budúca právna úprava. In *Obchodné právo : odborný časopis pre podnikateľov, právnikov a špecialistov*, roč. 6, 2005, č. 10, s. 37 – 40. ISSN 1335-6674
- KUBINEC, M. Oddĺženie fyzickej osoby – neštandardné riešenie dlhovej pasce na slovenský spôsob. In *Neštandardné legislatívne zásahy štátu v neštandardných situáciách : pocta profesorovi Milanovi Žuricovi : recenzovaný zborník vedeckých prác*. Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2023, s. 240 – 258. ISBN 978-80-557-2058-6
- MOLNÁR, P. K niektorým otázkam zodpovednosti dediča za dlhy poručiteľa (1. časť). In *Justičná revue*, roč. 71, 2019, č. 1, s. 26 – 38. ISSN 1335-6461
- MOLNÁR, P. Určovanie všeobecnej hodnoty dedičstva a jeho vplyv na zodpovednosť dediča za dlhy poručiteľa. In FICOVÁ, S., IVANČO, M., RAKOVÁ, K. a kol. *Dedičské právo v hmotnoprávných a procesnoprávných súvislostiach*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2022, s. 175 – 187. ISBN 978-80-571-0487-2
- SMYČKOVÁ, R., ŠTEVČEK, M., LÖWY, A., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár*. 2. vyd. Bratislava : C. H. Beck, 2024, 1216 s. ISBN 978-80-8232-049-0
- ŠTEVČEK, M., DUFALOVÁ, L., KRIŽAN, M. Vybrané otázky zodpovednosti dedičov za dlhy poručiteľa. In *Právny obzor*, roč. 107, 2024, č. 2, s. 140 – 151. ISSN 0032-6984

- UŠIAKOVÁ, L. *Diskvalifikácia z výkonu funkcie v obchodnom práve*. Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2022, 195 s. ISBN 978-80-557-1963-4
- UŠIAKOVÁ, L. Proporcionalita diskvalifikácie z výkonu funkcie podľa Obchodného zákonníka z pohľadu právnej úpravy diskvalifikačných dôvodov v zákone o konkurze a reštrukturalizácii. In *Neštandardné legislatívne zásahy štátu v neštandardných situáciách : pocta profesorovi Milanovi Ďuricovi : recenzovaný zborník vedeckých prác*. Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2023, s. 365 – 378. ISBN 978-80-557-2058-6
- VETERNÍKOVÁ, M., SLEZÁKOVÁ, A. Annulment of debt relief due to dishonest intention of the debtor in the decision-making practice of Slovak courts. In *Law in business of selected member states of the European Union : 15th international scientific conference, Prague, 25th – 27th October 2023*. Praha : Vysoká škola ekonomická v Prahe, 2023, s. 95 – 106. ISBN 978-80-245-2254-8
- VOJČÍK, P. a kol. *Občiansky zákonník. Stručný komentár*. Bratislava : Iura Edition, 2008, 1220 s. ISBN 978-80-8078-183-5